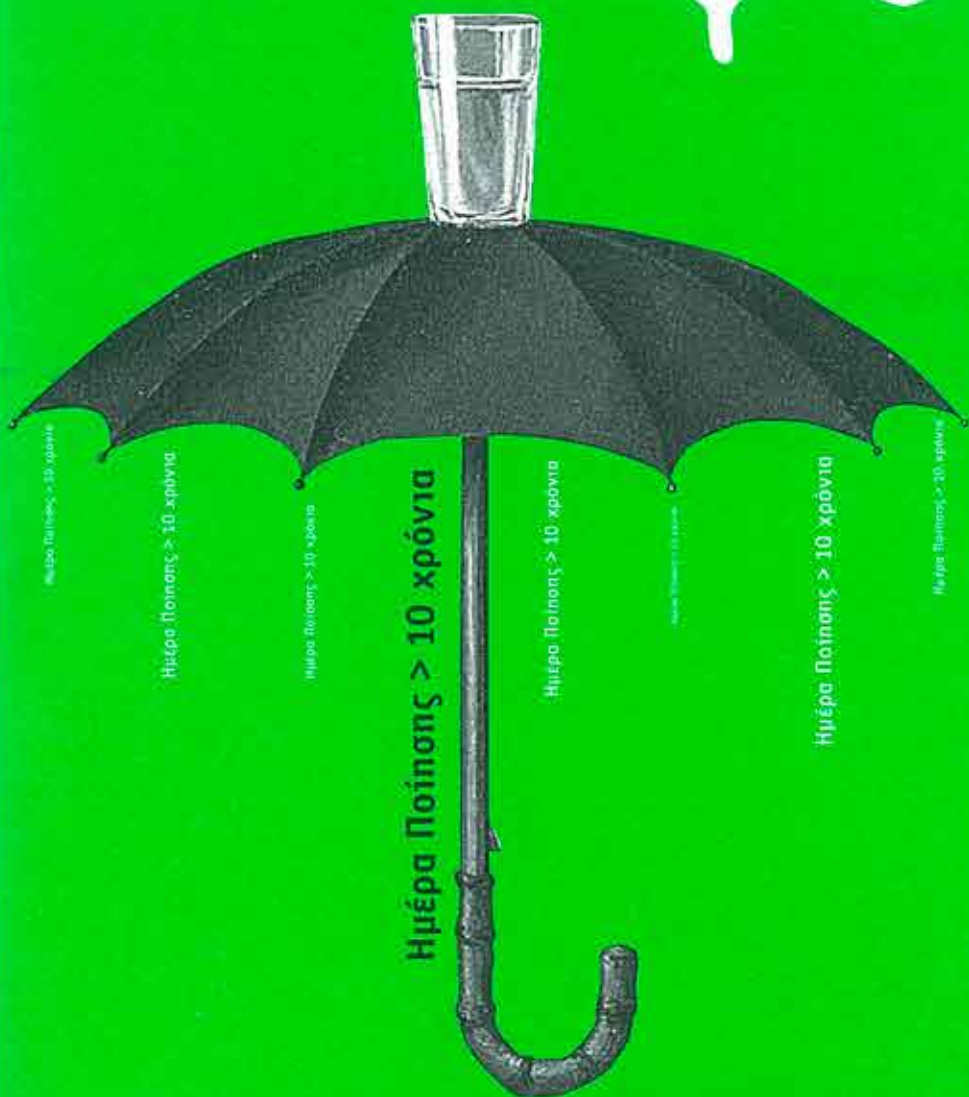

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑ ΦΡΕΩΝ,

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

Ημέρα Ποίησης > 10 χρόνια

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 08

τεύχος 6β

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Κοδριγκτώνος 8, Αθήνα 112 57

T. 210 8231890

F. 210 8232543

e-mail: gwrisoc@otenet.gr

url: www.dedalus.gr

Διοικητικό Συμβούλιο

πρόεδρος
Θανάσης Βαλτινός

αντιπρόεδρος
Κώστας Γεωργουσόπουλος

γενικός γραμματέας
Γιώργος Ξενάριος

ταμίας
Κώστας Κατσουλάρης

μέλη
Γιώργος Γεωργούσης
Κατερίνα Ζαρόκωστα

υπεύθυνη ύλης
Κατερίνα Ζαρόκωστα

συνεργάτις
Αίλη Εξαρχοπούλου

γραμματεία
Λένα Σάββαρη

σχεδιασμός τεύχους
Βάσω Αβραμοπούλου

ηλεκτρονική σελιδοποίηση
Κωνσταντίνο Βασιλάκη

τυπογραφική διόρθωση
Όλγα Μπαρμάζη

Το τεύχος κοσμούν έργα του René Magritte

Η λογοτεχνία, αυτή η δημόσια αφήγηση, είτε στη λυρική είτε στην αφηγηματική εκδοχή της, υφίσταται ολοένα περισσότερα πλήγματα. Συμπιεζόμενη από άλλα μέσα και αφηγήσεις, που παλιότερα είτε δεν υπήρχαν είτε έπαιζαν έναν μερικότερο ρόλο, βλέπει να της υπεξαιρούν, ολοένα περισσότερο και ολοένα απαιτητικότερα, εδάφη και αρμοδιότητες που της ανήκαν. Η θωράκιση, π.χ., του συλλογικού φαντασιακού, που επί αιώνες υπήρξε προνομιακή περιοχή της, τώρα εξυπηρετείται κατά ένα μέρος από την τηλεόραση, κατά ένα άλλο από το διαδίκτυο, με αφηγήσεις οπωσδήποτε λιγότερο απαιτητικές και περισσότερο επικαιρικές από αυτές που παράγει, συνήθως, η λογοτεχνία.

Παράλληλα με την απώλεια περιοχών που εκ παραδόσεως της ανήκαν σημειώνεται και μία, απολύτως συναρτώμενη με αυτήν, υποχώρηση του κριτικού περί τη λογοτεχνία λόγου. Χώρος ζωτικός σε ευρείας κυκλοφορίας έντυπα συρρικνώνεται ή εκχωρείται σε άλλες δραστηριότητες, η παραδοσιακή κριτική αντικαθίσταται από δημοσιογραφικού τύπου παρουσιάσεις («για να τις κατανοεί ο μέσος αναγνώστης», αυτό το αυταρχικής εμπνεύσεως φόβητρο), ολοένα λιγότερα έντυπα είναι πρόθυμα να φιλοξενήσουν έναν θεωρητικό, κριτικό, μη ναρκισσευόμενο λόγο.

Μηροστά σε όλα αυτά και μέσα σ' ένα σχεδόν ζοφερό για την αυθεντική δημιουργία τοπίο, η Εταιρεία Συγγραφέων καλείται να διαφυλάξει τα κεκτημένα της λογοτεχνίας αλλά και το δικό της –με κόπο κερδισμένο– συμβολικό και πραγματικό της κύρος. Για να το επιτύχει αυτό, υπό συνθήκες ενός προϊόντος εκβαρβαρισμού της δημόσιας ζωής, που διαρκώς στριμώχνει την αυθεντική καλλιτεχνική έκφραση συρρικνώνοντας το κατά βάθος αίτημα για ελευθερία, που είναι το αίτημα της τέχνης, σε αίτημα για ψυχαγωγία, η Εταιρεία θα πρέπει να προσαρμοστεί στους νέους καιρούς. Με νέες, καινοτόμες δράσεις και συλλογικές πρωτοβουλίες, σπηριγμένες όμως σε αυτό που συνιστά το συμβολικό της κεφάλαιο (το πολλαπλώς επενδεδυμένο παρελθόν της), θα πρέπει να αρχίσει να αφορά όσο γίνεται περισσότερους ανθρώπους (ιδιαίτερα τους νεότερους), επαναδιεκδικώντας τον –ατομικό και συλλογικό– ζωτικό χώρο που της έχει αφαιρεθεί. Αν δεν υπάρξουν τέτοιες πρωτοβουλίες, με οπωσδήποτε εξωστρεφή προσανατολισμό και παράλληλη διαφύλαξη της ιστορικής της μνήμης, το μέλλον της γραφής και της πνευματικότητας που αυτή προϋποθέτει και συνεπάγεται, ιδιότητα που κατ'εξοχήν συμβολίζει η Εταιρεία, φαντάζει δυσοίωνα.

Και, φοβάμαι, δεν έχουμε την επιλογή.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΞΕΝΑΡΙΟΣ

Γενικός Γραμματέας

Αντί προλόγου

Ένας μέτριος άνθρωπος θεωρούσε –ελέω τρίτων– ότι ήταν «κάποιος». Όταν ξαφνικά οι τρίτοι απέσυραν την εύνοιά τους, ο άνθρωπος αυτός βρέθηκε κυριολεκτικά στο κενό. Κατά την άποψη ειδικών γλύτωσε από τον θάνατο χάρις στις στοιβάδες λίπους που είχε σωρεύσει στο σαρκίο του. | Κάποιοι χαρακτήρισαν το περιστατικό τραγικό. Λάθος: δεν είχε μέγεθος. Ήταν παρωδία. Ήταν η αρχή, πάντως, του ξηλώματος – ο πόντος που έφυγε από την κάλτσα. Με αφορμή αυτόν, ένας εσμός επίσης μετρίων,

που θεωρούν εαυτούς νοματαίους, αναδύθηκε στο καζάνι της πίσσας: τηλεπαρουσιαστές-τηλεπαρουσιάστριες, δημοσιογράφοι, σχολιαστές, πολιτικοί, παραθυράκηδες. | Ένα απίθανο και απίστευτο πλέγμα υπανάπτυξης καταδυναστεύει τον τόπο. Από πότε; Και με την ανοχή πια; Σίγουρα οι ρίζες πηγαίνουν πολύ βαθιά. Και οι πολλοί που εκπλήσσονται και διαμαρτύρονται τώρα ας σταματήσουν για λίγο και ας ενδοσκοπηθούν για μια έστω πρώτη φορά.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ

Πρόεδρος

*L'intelligence de l'exacite
n'empêche pas le plaisir
de l'inexacite.*

Personnage assis

Βραβείο «Διδώ Σωτηρίου»

Εφέτος το Βραβείο «Διδώ Σωτηρίου» απονεμήθηκε στον Edmund Keeley (Έντμουντ Κίλι) κατόπιν ομόφωνης απόφασης του Δ.Σ.

Η απονομή έλαβε χώρα στο Μουσείο Μπενάκη, στις 29 Φεβρουαρίου 2008.

Ο Έντμουντ Κίλι δεν μπόρεσε να παρευρεθεί λόγω ασθένειας (κατοικεί στην Αμερική).

Το βραβείο, φιλοτεκνημένο από τον γλύπτη Θόδωρο, παρέλαβε αντ' αυτού ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος. Μετά την τελετή ακολούθησε η υποδοχή των νέων μελών και δεξίωση στον τελευταίο όροφο του μεγάρου.

Σκεπτικό βράβευσης

“Το βραβείο της Εταιρείας Συγγραφέων εις μνήμην Διδώς Σωτηρίου απονέμεται για το έτος 2007 στον Edmund Keeley για την εξαιρετική προσφορά του στα ελληνικά γράμματα.

Τα πρωτότυπα έργα του και οι μεταφράσεις του προώθησαν τις έρευνες της νεοελληνικής λογοτεχνίας στον αγγλόφωνο κόσμο και τροφοδότησαν το ενδιαφέρον αναγνωστικού κοινού και εκδοτών. Η παρουσία του σε πανεπιστήμια του εξωτερικού και η αρθρογραφία του συνέβαλε τα μέγιστα στην εκτός συνόρων προβολή του νεοελληνικού πολιτισμού.”

Σύντομο πορτρέτο του Edmund Keeley

Ο Edmund Keeley, ο εγκυρότερος στις μέρες μας μεταφραστής της σύγχρονης ελληνικής ποίησης στην αγγλική γλώσσα και ομότιμος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Princeton, συμπληρώνει φέτος τα ογδόντα του χρόνια. Ακμαίος και με αδιάπτωτο χιούμορ, είναι πάντοτε έτοιμος να χαρεί τα εξαιρετικά πράγματα της ζωής: τα ταξίδια, το ωραίο φαγητό και το καλό κρασί, τις παρέες των φίλων και τις συζητήσεις για την ελληνική και ξένη λογοτεχνία. Συμπληρώνει, επίσης, περίπου εξήντα χρόνια γόνιμων περιπλανήσεων στην ποίησή μας του περασμένου αιώνα. Οι οικείοι και οι φίλοι του τον φωνάζουν Mike, όπως τον αποκαλούσαν από παλιά και στην οικογένειά του, «για λόγους που παραμένουν σκοτεινοί», όπως σημειώνει ο ίδιος. Μα και ο Σεφέρης, μετά τη σύντομη περίοδο των τυπικών τους σχέσεων, εξελλήνισε το μικρό του όνομα και τον φώναζε Μιχαλάκη. Δίπλα του και πάντοτε μαζί του, η αλεξανδρινής καταγωγής σύζυγός του Μαίρη, η οποία έπαιξε σημαντικό ρόλο, όταν πρωτογνωρίστηκαν ως φοιτητές και οι δύο στην Οξφόρδη, στο να στραφεί ο Mike προς τα Νέα Ελληνικά.

Γεννήθηκε το 1928 στη Δαμασκό, όπου ο πατέρας του υπηρετούσε ως πρόξενος των Ηνωμένων Πολιτειών. Το 1937 ο πατέρας Keeley μετατέθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου όλη η οικογένεια παρέμεινε έως το 1947. Τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια στη Βόρειο Ελλάδα περιγράφει ο Mike στο βιβλίο του *Ακροβατώντας στα όρια*, Ωκεανίδα 2004. Σπούδασε αγγλική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Princeton και συνέχισε τις μεταπτυχιακές σπουδές του στην Οξφόρδη. Εκεί γνωρίστηκε με τη γυναίκα της ζωής του, τη Μαίρη Σταθάτου-Κύρη, και αποφάσισε να εκπονήσει διατριβή για τις αγγλικές επιδράσεις στο έργο του Καβάφη και του Σεφέρη. Με τα ελληνικά τότε ελληνικά του, της έκανε πρόταση γάμου με την ακόλουθη φράση: «Θα μου παντρεύσεις;».

Στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1950 δίδασκε Νέα Ελληνικά στην Οξφόρδη ο Κωνσταντίνος Τρυπάνης. Πάντα με το χιούμορ που τον διακρίνει, ο Mike διηγείται πως «[η Μαίρη] με διαβεβαίωσε ότι ο καθηγητής Τρυπάνης, επικεφαλής του Τμήματος, και ο νεοδιόριστος λέκτορας Ρόμπιν Φλέτσερ, υπήρχαν πράγματι, παρότι δεν εμφανίζονταν στα γραφεία τους παρά μόνο όταν είχαν μάθημα, κάτι που συνέβαινε δυο φορές την εβδομάδα [...] Η ίδια μου ανέφερε αργότερα ότι ο Ρόμπιν Φλέτσερ (συμφοιτητής της την περασμένη χρονιά) ανακοίνωσε στον καθηγητή Τρυπάνη παρουσία της ότι “ένα παιδί από την Αμερική θέλει να σπουδάσει Νέα Ελληνικά” και ο καθηγητής Τρυπάνης απάντησε: “Θα τον αποθαρρύνουμε σύντομα”. Παρά ταύτα, ο πολύς τότε Τρυπάνης δεν κατάφερε να αποθαρρύνει τον νεαρό Keeley, ο οποίος άρχισε αμέσως να στέλνει απανωτές επιστολές στον Σεφέρη ζητώντας του πληροφορίες και ερμηνείες ποιημάτων του, προκειμένου να τις χρησιμοποιήσει στη διατριβή του. Μετά την αρχική αιωπή του, ο Σεφέρης του απάντησε, κι έτσι άρχισε η γνωριμία και η φιλία τους, που έχει αποτυπωθεί με χαρακτηριστικές λεπτομέρειες στα γράμματα που αντάλλαξαν επί μια εικοσαετία (Γ. Σεφέρης - E. Keeley, *Αλληλογραφία 1951-1971*, Άγρα 1998), όπως και στη μεταξύ τους συνέντευξη που δημοσιεύτηκε το 1970 στο περιοδικό *Paris Review* και κυκλοφόρησε αυτοτελώς και στην Ελλάδα (*Συζήτηση με τον Γιώργο Σεφέρη*, Άγρα 1982). Σήμερα κυκλοφορούν στη χώρα μας περί τα δεκαπέντε βιβλία του Mike – χωρίς να υπολογίσω τις μεταφράσεις του Ελλήνων ποιητών.

Η προσωπική γνωριμία του με τους ποιητές μας έχει καταγραφεί στο εξαιρετικού ενδιαφέροντος βιβλίο του, *Αναπλάθοντας τον παράδεισο. Το ελληνικό ταξίδι 1937-1947*, Εξάντας 1999, όπου συμπλέκεται η προσωπική ματιά με τη φαντασία και διασταυρώνεται με τη φιλελληνική οπτική του Χένρυ Μίλλερ, του πρώιμου Λώρενς Ντάρρελ, του

Τζων Φάουλς και του Πάτρικ Λη Φέρμφορ, μα και με την καταλυτική παρουσία του Γ. Κ. Κασιμάτη, με την τρυφερή και ευγενική μορφή του Θεόδωρου Στεφανίδη και με τη δημιουργική αγωνία του Σεφέρη, του Ελύτη, του Αντωνίου, του Ρίτσου, του Καρυωτάκη και του Γκάτσου. Γενικώς, οι εντυπώσεις των ξένων από τον ελληνικό χώρο και η ευρύτερη στάση τους απέναντι στο τοπίο και τους ανθρώπους του είναι ένα παλιό και ενδιαφέρον θέμα, που αρχίζει στα χρόνια του περιηγητισμού και κορυφώνεται στην έξαψη και την έκσταση του ρομαντισμού. Η οπτική αλλάζει ριζικά κατά την εποχή του μεσοπολέμου, όταν η εξάρτηση του επισκέπτη-ταξιδιώτη από το ένδοξο παρελθόν ατονεί και στο κέντρο των ενδιαφερόντων του εγκαθίσταται η σύγχρονη Ελλάδα με τα προβλήματά της.

Η ιδιότητα του μεταφραστή, με την οποία χαρακτηρίζεται κατά κανόνα ο Mike, αδικεί μίαν άλλη πλευρά της δημιουργικής προσωπικότητάς του: τον μυθιστοριογράφο Keeley, του οποίου έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά τέσσερα μυθιστορήματα. Δίπλα στον αξιόλογο πεζογράφο και τον έγκυρο μεταφραστή Keeley συνυπάρχει ο βαθυστόχαστος μελετητής της νεότερης γραμματείας μας. Το βιβλίο του *Η καβαφική Αλεξάνδρεια. Εξέλιξη ενός μύθου*, Ίκαρος 1979, για παράδειγμα, καταλέγεται ανάμεσα στις σπουδαιότερες διεθνώς εργασίες που έχουν γραφτεί για τον Αλεξανδρινό και το έργο του.

Η νεότερη ελληνική λογοτεχνία οφείλει πολλά στις αντικατάστατες μέχρι σήμερα μεταφράσεις του Edmund Keeley (αρκετές από τις οποίες έχουν εκπονηθεί σε συνεργασία με τον αείμνηστο Philip Sherrard): Σεφέρης, Ελύτης, Ρίτσος, Καβάφης, Σικελιανός, μα και πολλοί νεότεροι ποιητές και πεζογράφοι έχουν μεταγλωττιστεί με αξιόπιστες μεταφράσεις στον πλέον νευραλγικό γλωσσικό χώρο, την αγγλική γλώσσα.

Δημήτρης Δασκαλόπουλος

Ημέρα Ποίησης 2008

Ceci n'est pas une pipe.

Ρενέ Μαγκρίτ *Η χρήση του προφορικού λόγου* (1928-29)

καθώς και δύο ξένοι ποιητές διάβασαν από ένα ποίημα. Το ακροατήριο ήταν θερμό, η αίθουσα γεμάτη όπως κάθε χρόνο τέτοια μέρα. Στη διάρκεια της βραδιάς προβλήθηκε το ντοκιμαντέρ του Άγγελου Παπαστεφάνου *Στενά του Νέστου*. Στο πιάνο έπαιξε τζαζ ο Αστέρης Παπασταματάκης.

Συμπληρώθηκαν ήδη δέκα χρόνια από τη θέσπιση της 21ης Μαρτίου (εαρινή ισημερία) ως Ημέρας Ποίησης, μετά από πρόταση της Εταιρείας μας, το 1998. Ο φετινός εορτασμός συνδιοργανώθηκε με το λογοτεχνικό περιοδικό *(δε)κατα* και είχε ως θέμα «Φύση και περιβάλλον». Αυτό ήταν και το θέμα του τελευταίου τεύχους του περιοδικού.

Η εορταστική εκδήλωση έγινε στο αμφιθέατρο του Γαλλικού Ινστιτούτου. Είκοσι πέντε μέλη της Εταιρείας μας, έξι δόκιμοι ποιητές από τους "εκτός των τειχών", πέντε της νεότερης γενιάς

Οι συμμετοχές των μελών μας

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ
Δημήτρης Αλεξίου
Νάνος Βαλαωρίτης
Γιώργος Γεωργούσης
Νίκος Γρηγοριάδης
Μιχάλης Γκανάς
Ολυμπία Καράγιωργα
Τάκης Καρβέλης
Παναγιώτης Κερασιδής
Δημήτρης Κοσμόπουλος
Στάθης Κουτσούνης
Θέμις Λιβεριάδης
Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου
Γιώργος Μαρκόπουλος
Κώστας Μαυρουδής
Μιχαήλ Μήτρας
Γιώργος Παναγιώτου

Αθηνά Παπαδάκη

Τίτος Πατρίκιος
Λευτέρης Πούλιος
Μανόλης Πρατικάκης
Σωτήρης Σαράκης
Αγγελική Σιδηρά
Κλαίτη Σωτηριάδου
Λεϊά Χατζοπούλου-Καραβία
Γιώργος Χρονάς

Διάβασαν επίσης

Σπύρος Κατσιμής
Λέλη Μπέη
Χρήστος Ρουμелиωτάκης
Λία Σακελίου
Κωστής Τριανταφύλλου
Χρήστος Τσιάμης

Νέοι ποιητές

Γιάννης Αντόχου
Γιάννης Λειβαδάς
Ευτυχία Παναγιώτου
Γιάννης Στίγκας

Ξένοι ποιητές

Λουάν Τζούλις
(αλβανικής καταγωγής)
Χίβα Παναχί
(κουρδικής καταγωγής)

Ημέρα Ποίησης

Έχει νόημα στην αντιποιοτική εποχή μας;

Ρενέ Μαγκρέτ *Νοσταλγία* (1941)

Κάθε φορά που θέλουμε να δικαιολογήσουμε την ύπαρξη της ποίησης – βασικά εμείς οι ποιητές – λέμε και ξαναλέμε τη ρήση του Χέντερλιν, «Ποιο το νόημα της ποίησης σε τέτοιους χαλεπούς καιρούς;» και το παίρνουμε σαν μήνυμα αισιοδοξίας: αφού και τότε ήταν σε αμφισβήτηση η ποίηση, όταν οι καιροί ήταν πολύ λιγότερο χαλεποί απ' τους δικούς μας, αυτό σημαίνει ότι είναι πραγματικά αιώνια η ποίηση.

Το μήνυμα που παίρνω, εγώ, είναι πέρα από τα χωράφια της αισιοδοξίας ή της απαισιοδοξίας. Είναι ότι η ποίηση ποτέ δε ζήτησε μια θέση στο ιστορικό-πολιτικό γίγνεσθαι. Ακόμη και σε εποχές που υποστήριζε καθαρά ένα πολιτικό σύστημα, αυτό γινόταν γιατί, όπως πιστεύω, την ενέπνεε η αλλαγή και η επανάσταση. Από μια άποψη είναι η πιο αφιλοκερδής ανθρώπινη δραστηριότητα γιατί ξέρει ότι δεν μπορεί να υπολογίζει σε καμιά ανταμοιβή – αν συμβεί, συνέβη. Από μια άλλη άποψη, είναι η πιο κερδοσκοπός γιατί ποντάρει στην αιωνιότητα.

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ

Αφού έχουμε την Ημέρα των Ερωτευμένων, την Ημέρα της Γυναίκας, την Ημέρα της Μητέρας, την Ημέρα του Πατέρα, την Ημέρα της Τρίτης Ηλικίας, την Ημέρα του Καταναλωτή, την Ημέρα του Πεζού, την Ημέρα του Ποδηλάτη, την Ημέρα του Κωπηλάτη, με άλλα λόγια, την ημέρα όλων αυτών των απαταωμένων ή απατωμένων από τη ζωή και την κοινωνία, γιατί να μην έχουμε και την Ημέρα της Ποίησης; Αυτή μάλιστα μας κοστίζει λιγότερο – κανείς δεν προσφέρει λουλούδια ή σοκολατάκια στους ποιητές. Όσο για το αν η εποχή μας είναι αντιποιοτική, δεν ξέρω... Προσπαθώ να θυμηθώ ποια εποχή ήταν ποιοτική και δεν τα καταφέρνω. Ίσως εκείνη του Ομήρου, αλλά πάλι, πόλεμοι και τότε, αίματα, πουκάμισα αδειανά, απάτες...

Αργύρης Χιόνης

Με την ευκαιρία, θέλω να σας πω ότι είμαι αντίθετος απέναντι στις εκδηλώσεις εκείνες τις οποίες αποκαλούμε «βιβλιοπαρουσιάσεις» – απέναντι σ' αυτή τη λαίλαπα, την κακογουστιά, την ύπουλη παγίδα όπου εκτίθενται ποιητές και παρουσιαστές με ομιλίες, άλλοτε φουσκωμένες και ψεύτικες άλλοτε προσβλητικά «αφαιρετικές» (όπως όλα τα καταναγκαστικά έργα άλλωστε), που ως χιονοστιβάδα και επιδημία έχει ενοκήψει εδώ και κάμποσα χρόνια στη χώρα μας και τίποτα, δυστυχώς, δε λέει να τη σταματήσει.

Όσον αφορά τις εκδηλώσεις που λαβαίνουν χώρα κατά την Ημέρα της Ποίησης (αλλά και τις ποητικές αναγνώσεις οποιαδήποτε άλλη μέρα του χρόνου) είμαι θετικός, έχω συμμετάσχει σε αρκετές και τις αγαπώ, φτάνει μόνο να είναι δίκαιες και να μην αποσιωπούν ανθρώπους και έργα, να μην υπηρετούν σκοπιμότητες και να κομίζουν σωστές και έγκυρες πληροφορίες στο κοινό που τις παρακολουθεί, διψασμένο συνήθως και άδολο στην προκειμένη περίπτωση.

Ως εκ τούτου, ας αφήσουμε για λίγο τις μεμψιμοιρίες μας και ας παραδεχτούμε ότι οι εκδηλώσεις αυτές δε βλάπτουν – τουναντίον, ωφέλιμες και χρήσιμες είναι. Εκείνο που βλάπτει είναι το να μη γνωρίζει ο ποιητής την ώρα που πρέπει να γυρίσει στο σπίτι του και πάλι. Τότε, στους δρόμους χάνεται και ίσως, αν δεν προσέξει, για πάντα βυθίζεται «μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου, / μες στις πολλές κινήσεις κι ομιλίες», κατακρημνίζοντας έτσι όνειρα, σκοπούς και ψυχή.

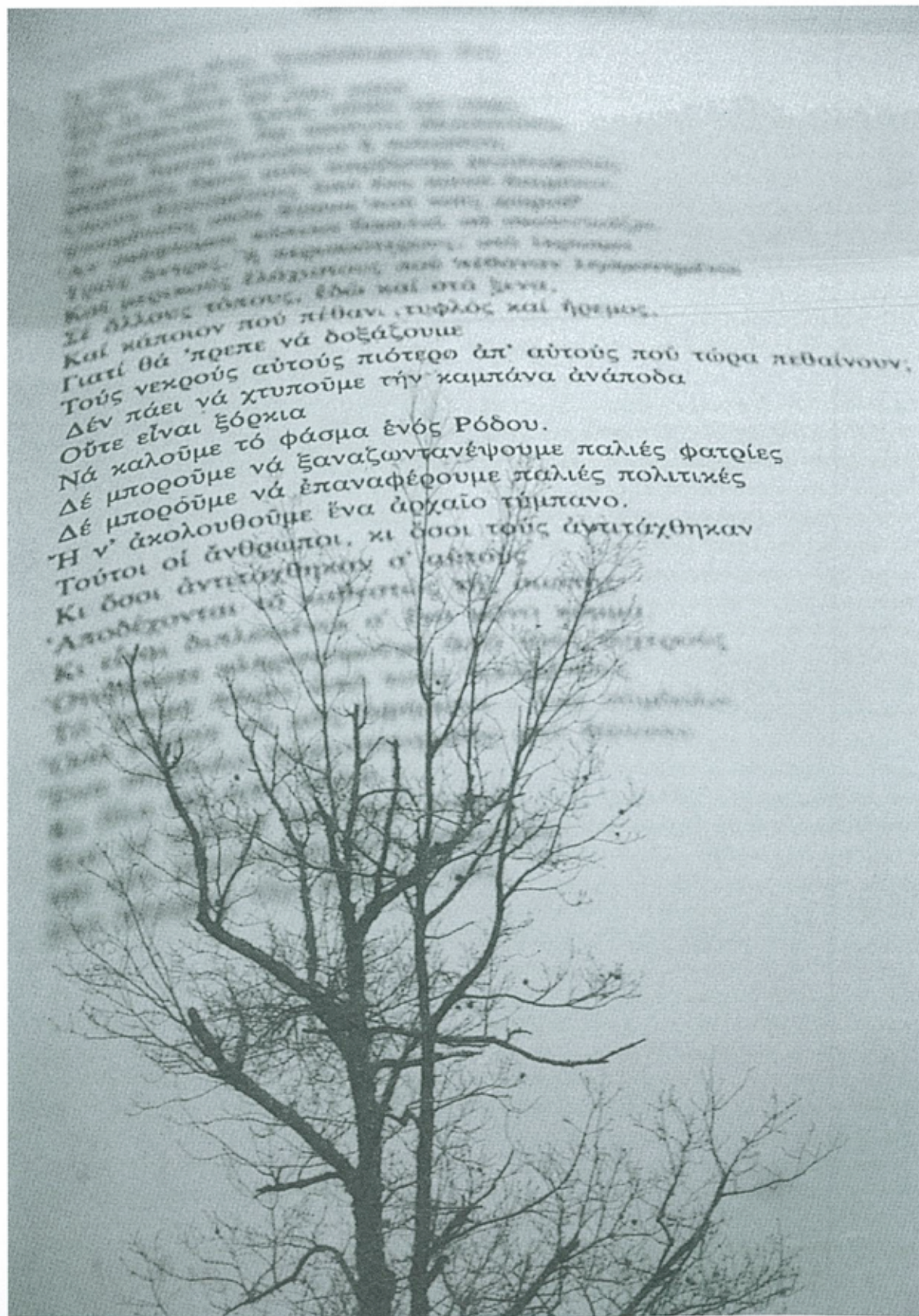
Γιώργος Μαρκόπουλος

Φαινομενικά όχι. Αλλά μπροστά στην παγκόσμια λαίλαπα που σαρώνει αξίες και απροσωποποιεί το ανθρώπινο πρόσωπο, μεταβάλλοντάς το από ενεργό άτομο σε παθητικό δρώμενο της ιστορίας, κάποιες αξιακές πνευματικές δυνάμεις οφείλουν να αντισταθούν αντιπείνοντας στον μαζικό θρίαμβο της αλλοφροσύνης και της ισοπέδωσης την ποιότητα της αυθεντικής έκφρασης και ζωής, που δεν μπορεί καμιά εικονική ψευδεπίγραφη πραγματικότητα να αποκαταστήσει.

Ρενέ Μαγκρέτ *Η αλυσίδα χωρίς όρια* (1939)

Γιατί το κάλπικο και νόθο δεν μπορούν για πολύ να κυριαρχούν στις φτωχές ζώνες του αυθεντικού που δίνει νόημα στη ζωή και κάνει την ύπαρξη να διαλάμπει. Η ποίηση, λοιπόν, και ο παγκόσμιος εορτασμός της, μαζί με όλες τις πνευματικές δυνάμεις της προόδου, έχει νόημα. Γιατί μόνον αυτές μπορούν να συνεγείρουν τον εφησυχασμένο-παγιδευμένο άνθρωπο της νεωτερικότητας, φωτίζοντας ταυτόχρονα τον πολύμορφο Εφιάλτη που, αν δεν αντιδράσουμε, θα «φανεί». Χρειάζονται, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, δυνάμεις αντίστασης και ανυπακοής. Η ποίηση οφείλει ν' αφήσει την αυτάρεση αυτοαναφορικότητα και τις ναρκισσιστικές ομφαλοσκοπήσεις της για να ξαναβρεί το χαμένο της νόημα. Οι ποιητές έφυγαν από το κοινό τους, όχι το αντίστροφο. Οφείλει να δώσει στον σύγχρονο ξεπεσμό ηθική λάμψη – και με τον υπαρκτικό ρωμαλέο λόγο της να βοηθήσει ώστε ο άνθρωπος να μπορεί να ονειρεύεται ακόμα. Για μια εξύψωση όλων των συμβολικών του ιδιοτήτων. Ο μαζικός εφιάλτης, αντιστικτικά, μας σπρώχνει σε έναν νέο Διαφωτισμό. Και η περιβαλλοντική απειλή προς ένα σειφόρο, φυσικό και πνευματικό οικοσύστημα, που μας ονειρεύεται.

Μανόλης Πρατικάκης

Έργο της Κλεοπάτρας Χαρήτου από τον Πανελλήνιο Διαγωνισμό «Λαθραναγνώστρια Φωτογραφία», ΕΚΕΒΙ 1998

Λογοτεχνία & ΜΜΕ

Το παρόν και το μέλλον μιας συμπόρευσης

Από τις σημαντικότερες διοργανώσεις της Εταιρείας Συγγραφέων το 2007 ήταν το συνέδριο που συνδιοργάνωσε με τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης στις 28 και 29/11 με θέμα «Λογοτεχνία & ΜΜΕ: Το παρόν και το μέλλον μιας συμπόρευσης».

■ Αποτύπωση των απόψεων του συνεδρίου

Η πρώτη μέρα του συνεδρίου ξεκίνησε με μια σύντομη εισαγωγή από τη Μ. Παπαδά-Χειμωνά, που επεσήμανε ότι τα δύο σημεία συνάφειας λογοτεχνίας και ΜΜΕ είναι: α) η παράλληλη αξιοποίηση, από τη λογοτεχνία και τα μέσα, των νέων τεχνολογιών, και β) η φιλοξενία του λογοτεχνικού βιβλίου από τα ένθετα των εφημερίδων. Στον χαιρετισμό του ο υπουργός Πολιτισμού Μ. Λιάπης ανέφερε ότι σύμφωνα με έρευνα της EUROSTAT οι Έλληνες βρίσκονται στην 6η θέση από το τέλος (στους 27 της ΕΕ) στην ανάγνωση βιβλίων, ενώ ο υπουργός Επικρατείας Θ. Ρουσόπουλος τόνισε την ανάγκη προσδιορισμού των χαρακτηριστικών της συμπόρευσης και ανέφερε ότι η λογοτεχνία παρέχει το ποιοτικό υλικό και το κύρος που χρειάζονται τα μέσα για να νομιμοποιηθούν στη συνείδηση του κοινού τους. Ακολούθησε ο χαιρετισμός του προέδρου της Εταιρείας Συγγραφέων Θανάση Βαλτινού, ο οποίος υποστήριξε πως η δημοσιοποίηση είναι όρος για την ύπαρξη της λογοτεχνίας και ότι σ' αυτό τον τομέα εμπλέκεται μοιραία με τα ΜΜΕ. Στη συνέχεια έδωσε τον λόγο στον γραμματέα της Εταιρείας Γιώργο Ξενάριο που αναφέρθηκε στους όρους αυτής της συμπόρευσης: η λογοτεχνία μελετά σε βάθος την ανθρώπινη κατάσταση, ενώ τα ΜΜΕ διαμορφώνουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο την τρέχουσα πολιτική καθημερινότητα.

Στην πρώτη συνεδρία με θέμα «Ο συγγραφέας στα σύγχρονα ΜΜΕ: ο λόγος και η απήχησή του», ο Π. Καψής (Νέα) δήλωσε ότι βρίσκει τολμηρή τη διατύπωση του τίτλου του συνεδρίου, διότι προϋποθέτει ότι και η λογοτεχνία και τα μέσα ενημέρωσης, ο Τύπος, οι εφημερίδες έχουν μέλλον, κάτι που δεν είναι αυτονόητο, και πρωτοέθεσε το θέμα των bloggers, που συζητήθηκε και στις

επόμενες συνεδρίες. Ο Γ. Παπουτσάκης (Ελεύθερος Τύπος) εντόπισε την ομοιότητα δημοσιογράφων και συγγραφέων στη γραφή, ενώ η διαφορά έγκειται στον ορίζοντα στόχευσης, που για τους μεν πρώτους είναι η επόμενη μέρα, ενώ για τους δεύτερους η διάρκεια στο χρόνο. Ο Β. Παναγόπουλος (Ελευθεροτυπία) τόνισε ότι πρέπει να γίνει διαχωρισμός των ΜΜΕ σε έντυπα και ηλεκτρονικά, σε ιδιωτική και δημόσια ραδιοτηλεόραση, και επεσήμανε ότι οι συγγραφείς αναδεικνύουν στα έντυπα τις διαστάσεις ενός γεγονότος και αποτελούν πηγή εκπαίδευσης για τους νέους δημοσιογράφους. Ο Χ. Παναγόπουλος (ΕΡΤ) πληροφόρησε ότι οι Έλληνες πολίτες δαπανούν μόνο το 4,5% του προϋπολογισμού τους σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό σε ολόκληρη την Ευρώπη, και ότι η ΕΡΤ πέρα από τις πολιτιστικές της εκπομπές παρέχει επικοινωνιακή υποστήριξη πολιτιστικών δράσεων για το βιβλίο. Από τους συγγραφείς, ο μεν Κ. Μουρσελάς διατύπωσε τους φόβους του για τη συρρίκνωση της λογοτεχνίας και την παθητικοποίηση ιδιαίτερα του τηλεοπτικού κοινού που δεν έχει ισχυρά αισθητικά κριτήρια, ο δε Μ. Κουμανταρέας κατέκρινε τη διαφήμιση κακών βιβλίων από την τηλεόραση, το χρονίζον πρόβλημα της έλλειψης σχολικών βιβλιοθηκών, την ανεπάρκεια των φιλολόγων, ενώ εγκωμίασε το πρόγραμμα του ΕΚΕΒΙ με τις επισκέψεις συγγραφέων στα σχολεία.

Στη συζήτηση που ακολούθησε εντοπίστηκε ο κοινός φόβος της λογοτεχνίας και της δημοσιογραφίας για τα ηλεκτρονικά μέσα και έγιναν προτάσεις: α) προς τον πρόεδρο της ΕΡΤ για μονόλεπτη παρουσίαση βιβλίων στις ειδήσεις και περισσότερες εκπομπές για το βιβλίο, και β) προς τις εφημερίδες για καθημερινό μονόσπλο βιβλίου. ➤

Έργο του Γεράσιμου Δομένικου από τον Πανελλήνιο Διαγωνισμό «Λαβραναγνώστρια Φωτογραφία», ΕΚΕΒΙ 1998

■ Η συζήτηση ανάβει...

Με το θέμα «Βιβλίο και ραδιοηλεκτρονικά μέσα» και συντονιστή τον Χ. Οικονόμου ξεκίνησε η δεύτερη μέρα του συνεδρίου. Οι δύο πρώτοι ομιλητές, Κ. Γεωργουσόπουλος και Μ. Μήτρας, αναφέρθηκαν στη σημασία του λόγου στις παλαιότερες ραδιοφωνικές εκπομπές και την ουσιαστική απουσία του από τις σημερινές, ακόμη και των κρατικών ΜΜΕ. Η ομιλία του Π. Τσίμα επικεντρώθηκε στην αλλαγή της εποχής, επισημαίνοντας ότι ο ίδιος ανήκει στην τελευταία γενιά που η συλλογική της μνήμη δε δομήθηκε από την τηλεόραση. Η τηλεόραση στην Ελλάδα εμφανίστηκε μαζί με τη δικτατορία, η οποία της επέβαλλε την ιδεολογία της και την αισθητική της, που ως έναν βαθμό διατηρείται ακόμη. Οι παλαιές εκπομπές αφορούσαν μια κοινωνία που δεν υπάρχει πια, διότι το σημερινό κοινό δεν έχει την ίδια αγωνία για χειραφέτηση και γνώση. Η Μπ. Τσοουκαλά επεσήμανε πως η γνώση και ο σεβασμός της τηλεοπτικής λογικής είναι απαραίτητα στις εκπομπές για το βιβλίο. Η τηλεόραση θέλει ξεκάθαρο μήνυμα και τη δυνατότητα να απευθύνεται στο κοινό χωρίς

υπεροψία. Η Ε. Χουζούρη θεώρησε ότι η σχέση βιβλίου και ΜΜΕ είναι παρεξηγημένη. Εντόπισε την απουσία από το πάνελ του Β. Βασιλικού, που έχει τη μακροβιότερη εκπομπή βιβλίου στην τηλεόραση, και επεσήμανε ότι η χώρα δεν έχει μακρά αναγνωστική παράδοση. Ο Α. Χρυσόστομιδης μίλησε για τη διαφορά στη συμμετοχή μεταξύ λογοτεχνίας και τηλεόρασης και σημείωσε ότι η τηλεόραση κατευθύνεται από διαφημιστές. Παρατήρησε πως η λογοτεχνία προσπαθεί να δημιουργήσει οργανικούς διανοούμενους πολίτες ενώ η τηλεόραση νομοταγείς, υποταγμένους, εύπιστους πολίτες. Το αιτούμενο της σημερινής εποχής είναι η συμπίεση εικόνων και λέξεων. Επειδή το τηλεοπτικό σήμα είναι ιδιοκτησία του κράτους, το κράτος πρέπει να το εκμεταλλευτεί προς όφελος της προώθησης του βιβλίου.

Στη συζήτηση που ακολούθησε έγινε μνεία του νόμου 1238, σύμφωνα με τον οποίο τα δημόσια και ιδιωτικά ραδιοηλεκτρονικά μέσα υποχρεούνται να συμβάλλουν στην πνευματική ανάπτυξη. Ο Π. Τσίμας δήλωσε πεπεισμένος ότι η λογοτεχνία θα συνεχίσει να υπάρχει ενώ

δεν είναι σίγουρο ότι θα συνεχίσει να υπάρχει η τηλεόραση, και ο Γ. Ξενάριος εξέφρασε τον φόβο του για τηλεοπτικοποίηση του αφηγηματικού λόγου.

Η επόμενη συνεδρία με θέμα «Λογοτεχνία και έντυπη δημοσιογραφία: ένθετα βιβλίου, βιβλιολογικές σελίδες, προσφορές βιβλίων» και συντονιστή τον Μ. Κατοίγερο ξεκίνησε με αρκετές καίριες επισημάνσεις. Ο Α. Βιστωνίτης παρατήρησε ότι τα ένθετα των εφημερίδων ξεκίνησαν από μια πραγματική ανάγκη που προήλθε από τη μεγάλη αύξηση της βιβλιοπαραγωγής, ενώ ο Κ. Κατσουλάρης συμπλήρωσε ότι τα ένθετα είναι μέρος του οικονομικού σχεδιασμού των εφημερίδων και προσπαθούν να δημιουργήσουν αναγνώστες. Ο Ν. Ξυδάκης τόνισε ότι είναι σημαντικό οι συντάκτες να μπαίνουν στη θέση του αναγνώστη της σημερινής εποχής της μεταειδησεογραφίας. Το ενδιαφέρον έχει στραφεί στις κυριακάτικες, που συχνά είναι και οδηγό αγοράς βιβλίου. Τα ένθετα δημιουργούν έναν άτυπο κανόνα καλής λογοτεχνίας, άρα συχνά λειτουργούν και ως πεδία εξουσίας, ενώ το όριο αναγνωστικής αντοχής είναι πλέον οι 700 λέξεις. Στη συνέχεια ο Ν. Σιώτης μετέφερε την εμπειρία του από τη Β. Αμερική, όπου τα τελευταία 20 χρόνια παρατηρείται κρίση στην κριτική βιβλίου, ακόμη και στις βιβλιοπαρουσιάσεις. Εντόπισε την απειλή: α) στη συρρίκνωση των αναγνωστών των εφημερίδων, και β) στη ραγδαία εξάπλωση των blogs (ένα καινούργιο δημιουργείται ανά 80 δευτερόλεπτα), πολλά εκ των οποίων αναφέρονται σε βιβλία. Η Κ. Σχινά τόνισε ότι ο ρόλος της εφημερίδας είναι να θέτει κριτήρια για την ανάγνωση και επεσήμανε ότι οι επιχειρήσεις βιβλίου και τύπου διακατέχονται από τον ίδιο φόβο: την κατάργηση της ανάγνωσης. Στη συνέχεια ο Ν. Καρατζάς προκάλεσε μια έντονη συζήτηση με αφορμή την παρατήρησή του ότι μέρος της βιβλιοπαραγωγής αφορά σε βιβλία που προσφέρονται από εφημερίδες πλήττοντας εκδότες και βιβλιοπώλες. Οι περισσότεροι συμφώνησαν ότι αυτή η πρακτική δεν επηρεάζει βαθιά τον εκδοτικό χώρο.

■ Από το τσάι στο απεριτίφ

Οι απογευματινές συνεδρίες ξεκίνησαν με τα «Λογοτεχνικά περιοδικά». Οι ομιλητές Σ. Ζουμπουλάκης (*Νέα Εστία*), Κ. Μαυρουδής (*Δένδρα*), Α. Φωσιέρης (*Λέξη*), τόνισαν ότι αφενός επιχειρούν να προβάλλουν, να ερμηνεύσουν ή να δημιουργήσουν τις αξίες του καιρού τους και αφετέρου ότι σήμερα, παρότι ποτέ δεν είχαν μεγάλο κοινό, λόγω της άκρας εμπορευματοποίησης δε διανύουν

την καλύτερη περίοδό τους και δέχονται πλήγμα από την πολιτική των ΕΛΤΑ. Η Λ. Κέζα διευκρίνισε ότι το να ένα μήλο είχε εξαρχής στη διάθεσή του τη χορηγία και τον μηχανισμό εκδοτικών οίκων, προβάλλει τη ζώσα λογοτεχνία, έχει συχνά αναίδη κριτικά κείμενα και σπίνει παράλληλες δραστηριότητες. Τα μέσα το αγκάλιασαν και το πρόβαλαν υπέρμετρα και παρά ταύτα τυπώνει 1.000 αντίτυπα ενώ πουλά 300 με 400. Ο Γ. Μπασκόζος επεσήμανε πως το *Διαβάζω* είναι επιθεώρηση βιβλίου και ότι τα παλιά λογοτεχνικά περιοδικά κινούνταν από παρέες με κοινή ιδεολογική ή αισθητική άποψη ενώ σήμερα τα βγάζουν κάποιοι ονειροπόλοι με πολύ μικρό παρεμβατικό ρόλο. Υπό συζήτηση είναι η αυτοοργάνωση των λογοτεχνικών περιοδικών και η παρέμβασή τους στο διαδίκτυο. Εισάγοντας μάλιστα την επόμενη συνεδρία «Λογοτεχνία και νέες τεχνολογίες» (συντονιστής Ν. Σιώτης), τόνισε ότι σήμερα οι περισσότεροι νέοι συγγραφείς δεν έχουν ανάγκη τα λογοτεχνικά περιοδικά διότι δημοσιεύουν τα κείμενά τους στο διαδίκτυο.

Ο Μ. Ανδριωτάκης εντόπισε μια φοβική αντιμετώπιση του διαδικτύου και τόνισε ότι αντιθέτως πρόκειται για μια πρόκληση και ένα στοιχείο που πρέπει να κερδηθεί. Οι νέες δυνατότητες είναι πολλές και αφορούν τόσο τη διανομή και την παραγωγή όσο και νέους τύπους κειμένων. Πολλοί κριτικοί του διαδικτύου είναι εξαιρετικοί, μένει ωστόσο να δημιουργηθούν νέα επιχειρηματικά μοντέλα που θα στηρίξουν τις νησίδες πολιτισμού μέσα στο διαδίκτυο. Ο Ι. Βεντούρας ανέπτυξε τους νέους τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας στη νέα πραγματικότητα του κυβερνοχώρου και παρουσίασε το *roeticanal*, ιδιαίτερα τη «σπλήη» του *e-poetry* που δίνει βήμα στους ποιητές και μια συνέντευξη με τη μορφή υπερκειμένου. Η Τ. Δημητρουλία ανέφερε ότι στο διαδίκτυο σήμερα δίνεται μάχη για την ανοιχτή ή κλειστή πληροφορία, ήτοι την ελεύθερη πρόσβαση ή την πρόσβαση μέσω συνδρομής. Διέκρινε την ψηφιακή λογοτεχνία από την κυβερνολογοτεχνία και επεσήμανε ότι στο εξωτερικό η συγκεκριμένη συζήτηση αποτελεί ήδη επιστημονικό κλάδο. Τέλος, τόνισε ότι σε κανένα επίπεδο δεν υφίσταται ανταγωνισμός με την «παραδοσιακή» λογοτεχνία. Στην ομιλία του ο Β. Ρούβαλης επεσήμανε ότι το *roema* προσδοκά να συνεισφέρει στη γενικότερη πρόληψη της λογοτεχνίας από τις νεότερες γενιές και ότι στοχεύει σε μια ετήσια έντυπη μορφή, μια και στη χώρα μας δεν υπάρχει ακόμη ικανοποιητικός αριθμός χρηστών του διαδικτύου. Μίλησε επίσης για τη συνεργασία

Έργο του Λεωνίδα Παπαδόπουλου από τον Πανελλήνιο Διαγωνισμό «Λαθραναγνώστρια Φωτογραφία», ΕΚΕΒΙ 1998

με τα ΤΕΙ Γραφιστικής Αθήνας και την επικοινωνία των λογοτεχνιών πέρα από τα σύνορα. Ο Α. Σταμάτης σημείωσε ότι η νεότερη (μετά το '80) γενιά των λογοτεχνών είχε το «προνόμιο» να ανδρωθεί μέσα από την τεχνολογική επανάσταση και ότι ο συγγραφέας δεν μπορεί να αγνοήσει αυτή την πρόκληση έμπνευσης, ενώ το blogging είναι ένα είδος πειραματικής γραφής. Το ίδιο το μέσο αλλά και η γραμματική και η αφηγηματική δομή του διαδικτύου βρίσκονται διαρκώς εν εξέλιξη.

Η καταληκτική συνεδρία με συντονιστή τον Γ. Ξενάριο είχε ως θέμα την «Εντυπη κριτική λογοτεχνίας». Οι κριτικοί μίλησαν ως επί το πλείστον σε προσωπικό τόνο αλλά παράλληλα έθιξαν και γενικότερα ζητήματα. Ο Α. Ζήρας τόνισε τη διαφορά της κριτικής στα ένθετα εφημερίδων και στα λογοτεχνικά περιοδικά, εντόπισε δυσκολία στην κατανόηση πως η γλώσσα της κριτικής δεν είναι μία και μοναδική, και επεσήμανε ότι στις εφημερίδες υπάρχει μια πρώτη αναγνωστική προσέγγιση. Παλαιότερα τα κείμενα ήταν διαπλαστικά, παρεμβατικά ενώ σήμερα τηρούν ίσες αποστάσεις και αμβλύνουν τις οξείτητες. Η Ε. Κοτζιά σημείωσε ότι λίγοι είναι οι πολύτιμοι αναγνώστες, ελάχιστοι οι συγγραφείς που αποδέχονται μια μη εγκωμιαστική κριτική, και διευκρίνισε ότι η σημερινή εποχή είναι μεταβατική για την κριτική, μια και βρίσκεται μεταξύ του απερχόμενου μοντερνισμού και του επόμενου κοσμοθεωρητικού παραδείγματος. Είναι θετικό ότι διανύουμε μια εποχή ελευθερίας χωρίς λογοκρισία, αλλά αρνητικό ότι ενδεχομένως ο κριτικός κάνει αξιολογήσεις σε μια εποχή που δεν τις επιθυμεί. Ο Δ. Κούρτοβικ διαπίστωσε ότι μια και η λογοτεχνία ασχολείται με το βάρος και την ουσία των πραγμάτων είναι ανταγωνιστική προς τα ΜΜΕ, τα οποία

ρέπουν στον εντυπωσιασμό και στο επίκαιρο. Το στοιχείο για τον κριτικό είναι να κερδίσει το κοινό, ενώ η αξία της λογοτεχνίας έγκειται στο ότι μας αναγκάζει να σκεφτόμαστε ζητήματα που δεν είναι αμιγώς λογοτεχνικά. Οι εφημερίδες διαβάζονται διαγωνίως και δε λαμβάνονται υπόψη οι αποχρώσεις, ενώ είναι δυστύχημα που δε γράφουν περισσότεροι συγγραφείς. Ο Γ. Ξενάριος παρενέβη επισημαίνοντας ότι σήμερα γράφουν περισσότεροι συγγραφείς από κάθε άλλη εποχή. Ο Π. Μπουκάλας έθιξε το θέμα της συνδιοργάνωσης του συνεδρίου με την κυβέρνηση, θεωρώντας ότι ταυτίζεται με τη Γ. Γ. Ενημέρωσης. Παρατήρησε εύστοχα

πως το άγχος της κριτικής είναι τριμερές: α) η προκατάληψη που αντιμετωπίζει, β) η αμφισβήτηση για την επάρκεια, γ) η τελευταία παράγραφος που συνήθως αποτιμά ένα βιβλίο. Επεσήμανε πως η κριτική δέχεται πυρά από αρχαιολόγους χρόνων και αναφέρεται συνήθως σκωπτικά από τους ποιητές. Ο τελευταίος ομιλητής Β. Χατζηβασιλείου διαπίστωσε πως η φωνή των bloggers είναι πιο παρεμβατική από το ρεπορτάζ βιβλίου και δείχνει περισσότερο ακριβιστική, αλλά στην ουσία η κριτική είναι αυτή που δίνει την πολλαπλότητα ενός ζητήματος και γι' αυτό συνήθως αρνείται να αποθεώσει ή να κατακεραυνώσει ένα βιβλίο. Ο κριτικός είναι άρρηκτα δεμένος με την τύχη της λογοτεχνίας, ενώ το μεγαλύτερό του στοιχείο είναι να γίνει προάγγελος του καινούργιου.

Ακολούθησε ενδιαφέρουσα συζήτηση για τη θεσμοθέτηση του βραβείου αναγνωστών από το ΕΚΕΒΙ, απόψεις για το ρόλο της κριτικής σε σχέση με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, για τον ναρκισσισμό συγγραφέων, κριτικών και αναγνωστών και έγινε πρόταση από τον Δ. Κούρτοβικ για την απονομή βραβείου στο χειρότερο βιβλίο ως έναν ακόμη τρόπο ανάπτυξης συζήτησης γύρω από το βιβλίο.

Κλείνοντας το συνέδριο ο πρόεδρος της Εταιρείας, Θ. Βαλτινός, ευχαρίστησε τον γραμματέα Γ. Ξενάριο για την ιδέα και την υλοποίηση του συνεδρίου, εξέφρασε την πεποίθηση ότι θα θεσμοθετηθεί και σημείωσε την ηχηρή απουσία των περισσότερων μελών της Εταιρείας. Ο Ν. Σιώτης, από πλευράς της Γ. Γ. Ενημέρωσης, ευχαρίστησε την Εταιρεία και πρότεινε ως θέμα του επόμενου συνεδρίου το «Λογοτεχνία και εξουσία».

Αίλυ Εξαρχοπούλου

Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ)

Δημιουργήθηκε το 1996 με πρωτοβουλία του Μάκη Παντελέσκου, προέδρου τότε του Συνδέσμου Εκδοτών, και του Αναστάση Βιστωνίτη, μέλους εκείνη την εποχή του Δ.Σ. της Εταιρείας μας. Έπειτα από τις σχετικές διαβουλεύσεις με τον Φέρντιναντ Μέλιχαρ, διευθυντή της γερμανικής VG-Wort, του μεγαλύτερου οργανισμού συλλογικής διαχείρισης στην Ευρώπη, δημιουργήθηκε προσωρινή τριμελής διοικούσα επιτροπή αποτελούμενη από τον Μάκη Παντελέσκο και τα μέλη της Εταιρείας μας Αναστάση Βιστωνίτη και Φίλιππο Δρακονταειδή. Με χρηματοδότηση του ΕΚΕΒΙ καταρτίστηκε μελέτη λειτουργίας και ανάπτυξης του ΟΣΔΕΛ, συντάχθηκε καταστατικό κι άρχισε η εγγραφή μελών (συγγραφέων και εκδοτών). Υπήρξε μακρά περίοδος συζητήσεων, διαπραγματεύσεων και δικαστικών αγώνων ώπου να αναγκασθούν οι έμποροι των μηχανημάτων αναπαραγωγής να καταβάλλουν το εύλογο δικαίωμα αμοιβής που αναλογεί στους παραγωγούς και τους δημιουργούς των έργων του λόγου, όπως προβλέπεται από τον σχετικό νόμο 2121/93. Πριν από τέσσερα χρόνια ο ΟΣΔΕΛ άρχισε να διανέμει στους δικαιούχους τα πρώτα ποσά που δικαιούνταν κι αυτό έκτοτε συνεχίζεται κανονικά σε ετήσια βάση.

Ο ΟΣΔΕΛ βρίσκεται σε διαδικασία συνεχούς ανάπτυξης κι έχει φτάσει σήμερα να εισπράττει και να διανέμει ετησίως ποσό που αγγίζει το 1.200.000 ευρώ, το οποίο ωστόσο είναι το ένα δέκατο του ποσού που εκτιμάται ότι προκύπτει από όλα τα δικαιώματα αναπαραγωγής. Στο διοικητικό συμβούλιο του συμμετέχουν δύο μέλη μας: ο Αναστάσης Βιστωνίτης (αντιπρόεδρος) και ο Θωμάς Σκάσσης (γενικός γραμματέας). Οι δύο μεγάλοι προσεχείς στόχοι του Οργανισμού είναι να αρχίσει όσο το δυνατόν συντομότερα η καταβολή από τα δικαιώματα φωτοτυπίας που προκύπτουν από τα πανεπιστημιακά συγγράμματα, καθώς και όσων προβλέπονται από τον δανεισμό βιβλίων από τις δημόσιες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες (το λεγόμενο Public Lending Right). Επίσης, πιο μακροπρόθεσμα, ελπίζουμε να θιγεί –και σε αυτό η Εταιρεία Συγγραφέων θα συμβάλει με όλες της τις δυνάμεις– το τεράστιο θέμα της καταβολής δικαιωμάτων από τις αναρτήσεις και δημοσιεύσεις στο διαδίκτυο. Εκτιμώντας τη σημασία της Εταιρείας Συγγραφέων στην πνευματική ζωή του τόπου, το Δ.Σ. του ΟΣΔΕΛ αποφάσισε και ενίσχυσε για το 2008 την Εταιρεία Συγγραφέων με το ποσό των 20.000 ευρώ. Εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες.

Γιώργος Ξενάριος

Γενική Συνέλευση του CEATL 12-14 Νοεμβρίου 2007

Η ετήσια Γενική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συνδέσμων Μεταφραστών Λογοτεχνίας (CEATL) έγινε το 2007 στο Αρλ (Arles) της Γαλλίας. Εκτός από το Δ.Σ., την πρόεδρο Ros Schwartz (Μ. Βρετανία), την αντιπρόεδρο Jacqueline Csuss (Αυστρία), τη γενική γραμματέα Κλαίτη Σωτηριάδου (Ελλάδα) και την ταμία Giuliana Zeull (Ιρλανδία), παραβρέθηκαν αντιπρόσωποι από τις εξής χώρες: Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ισπανία, Κροατία, Ιταλία, Λιθουανία, Νορβηγία, Ολλανδία, Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία και Φιλανδία. Τις συνεδριάσεις παρακολούθησαν και οι: Olivier Mannoni, πρόεδρος του ATLF (Association des traducteurs littéraires de France), και Diego Marani, αντιπρόσωπος της Commission Européenne.

Όταν τελείωσαν οι παρουσιάσεις και ψηφίστηκε η έγκριση του ισολογισμού, όλοι οι αντιπρόσωποι με τη σειρά τους παρουσίασαν γραπτώς φέτος, λόγω έλλειψης χρόνου, τα σπουδαιότερα «επιτεύγματα» των ομίλων τους. Στην ιστοσελίδα του CEATL υπάρχουν όλες οι αναφορές και οι σχετικές πληροφορίες.

Η έρευνα που έκανε η επιτροπή του CEATL σχετικά με την έκδοση μεταφρασμένων βιβλίων, τους μεταφραστές λογοτεχνίας και τις αμοιβές τους στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ολοκληρώθηκε και τα στοιχεία της θα ενημερώνονται κάθε τρία χρόνια. Συνοπτικά το συμπέρασμα είναι πως στις περισσότερες χώρες ο επαγγελματίας αμείβεται με μισθό πολύ κατώτερο από έναν υπάλληλο του τομέα βιομηχανίας και υπηρεσιών.

Η Ουγγαρία και η Ρουμανία ζήτησαν να γίνουν μέλη, και η αίτησή τους έγινε δεκτή. Όσο για την Τουρκία, που έχει εκφράσει το ίδιο αίτημα, αποφασίστηκε να γίνει δεκτή με την ιδιότητα του παρατηρητή. Επιστημονήθηκε ότι το τουρκικό Υπουργείο Πολιτισμού διαθέτει μεγάλα ποσά για λογοτεχνικές μεταφράσεις τουρκικών έργων σε ξένες γλώσσες.

Για την εκλογή του νέου διοικητικού συμβουλίου δεν έθεσαν υποψηφιότητα η Giuliana Zeull (Ιρλανδία) και η Κλαίτη Σωτηριάδου. Η εκλογή του νέου διοικητικού συμβουλίου ανέδειξε τους εξής: Πρόεδρος: Ros Schwartz, Αντιπρόεδρος: Martin de Haan (Ολλανδία), Γενικός Γραμματέας: Jacqueline Csuss, Ταμία: Alena Lhotova (Τσεχία).

Κλαίτη Σωτηριάδου

Πώς βλέπετε τη ζωή των έντυπων λογοτεχνικών περιοδικών στην εποχή των διαδικτυακών;

Με τη δημιουργία του διαδικτύου, ο χώρος διεστάλη στην εικονική πραγματικότητα του κυβερνοχώρου όπου νέες δυνάμεις διεκδίκησαν και διεκδικούν φέουδα ύπαρξης. Ο επισκέπτης του κυβερνοχώρου περιπλανιέται σε ένα σύμπαν ονειρικό και μαγεύεται από αυτό. Ωστόσο, στο διαδίκτυο υπάρχει μια προσωρινότητα, αφού το κάθε εικονικό φέουδο κινδυνεύει να χαθεί άμεσα και οριστικά, αν πατηθεί το πλήκτρο delete από τον ιδιοκτήτη του ή αν δεν πληρωθούν τα δικαιώματα ύπαρξης και συντήρησής του.

Στον θαυμαστό αυτό νέο κόσμο, είναι φυσικό η λογοτεχνία να έχει διεκδικήσει τον χώρο της. Αμέτρητες λογοτεχνικές ιστοσελίδες έχουν αναπτυχθεί σε παγκόσμια κλίμακα. Οι ιστοσελίδες δομήθηκαν κατά τρόπο που πολλές φορές προσομοιάζει –μια τέτοια περίπτωση είναι η www.roeticanet.gr– προς τα έντυπα περιοδικά. Ο αριθμός των επισκεπτών στις λογοτεχνικές ιστοσελίδες μεγαλώνει όλο και περισσότερο και αυτό δείχνει την επιρροή τους στους νέους κυρίως ανθρώπους. Είναι βέβαιο ότι το διαδίκτυο ασκεί έναν εξαιρετικά σημαντικό και αυξανόμενο ρόλο στα πράγματα της λογοτεχνίας, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι τα έντυπα περιοδικά χάνουν τη σημασία τους αφού, εκτός από τη σαγήνη που ασκεί η φυσική τους εμφάνιση στους αναγνώστες τους, διατηρούν το πλεονέκτημα της αρχειοθέτησης σε βιβλιοθήκες, ώστε τα κείμενά τους να παραμένουν στη διάθεση των μελλοντικών ερευνητών, ακόμη και μετά το πέρας της έκδοσής τους. Λειτουργεί πάντως μια σύζευξη, αφού βλέπουμε ότι πολλά ηλεκτρονικά περιοδικά κυκλοφορούν και ως έντυπα και, αντιστρόφως, πολλά έντυπα παρουσιάζονται στο διαδίκτυο σε ηλεκτρονική μορφή. Έτσι, στην ποιητική σειρά Λάλλον Ύδωρ των εκδόσεων Τυπωθήτω, θα ενταχθεί ένα επήσιο ανθολόγιο κειμένων του roeticanet.

Ιωσήφ Βεντούρας

Εκδότης του ηλεκτρονικού λογοτεχνικού περιοδικού roeticanet
www.roeticanet.gr • www.poeticanet.com

Σχέδιο του Ρενέ Μαγκρίτ για το *La leçon des choses*

Η ζωή των λογοτεχνικών περιοδικών στην έντυπη μορφή τους θα γίνεται ολοένα δυσκολότερη όσο οι νέες τεχνολογίες θα διεισδύουν βαθύτερα στον κοινωνικό ιστό. Από την πλευρά μου, ωστόσο, βρίσκω αυτή την εξέλιξη πολύ θετική για το λογοτεχνικό περιοδικό ως είδος και τείνω να θεωρήσω: (α) την έως τώρα έντυπη μορφή των λογοτεχνικών περιοδικών ως πρωτοϊστορική του είδους, ενώ (β) την αρχόμενη διαδικτυακή ως ωριμότερη φάση τους. Αυτό, διότι η διαδικτυακή μορφή εκπληρώνει σε μεγαλύτερο βαθμό και με συνεπέστερο τρόπο τα ιστορικοκοινωνικά αιτήματα που οδήγησαν κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα στη γέννηση των πρώτων φιλολογικών περιοδικών στις αγγλοσαξωνικές χώρες, και κυρίως στις αρχές του προηγούμενου αιώνα στην εμφάνιση του λεγόμενου «μικρού Τύπου» ως έντυπη εκδήλωση της καλλιτεχνικής πρωτοπορίας. Τα αιτήματα αυτά θα μπορούσαν να συνοψιστούν εμβληματικά στις αρχές: *αυτονομία, αυτοοργάνωση, αυτοέκφραση σε καλλιτεχνικά υποκείμενα, όπου το δεσπότην στοιχείο δεν είναι η εμπορικότητα αλλά η καλλιτεχνική έκφραση δια του λόγου*. Η έντυπη μορφή στους δύο προηγούμενους αιώνες –όπου πρωτεύοντα, ως προς το θέμα μας, ρόλο έπαιξαν η μαζική δημοκρατία και η τεράστια διάδοση του Τύπου– υπήρξε για τον «μικρό Τύπο» το κατάλληλο ιστορικό οχήμα για την εμφάνιση και την, οπωσδήποτε, περιορισμένη (αν και εξαιρετικά προσφιλή στον συγγραφικό κόσμο) διάδοσή τους. Σήμερα με τις νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο δίνεται μια

πρωτοφανής ευκαιρία για την εξέλιξη του είδους: το χαμηλό έως μηδενικό κόστος παραγωγής και ανάγνωσης που εξασφαλίζουν –συνδυασμένο με τον ραγδαία επεκτεινόμενο ηλεκτρονικό αλφαριθμητικό και την τεράστια διεισδυτικότητα και διαδραστική επικοινωνία προς άλλα ενδιαφερόμενα πρόσωπα– ανοίγουν μια νέα, συναρπαστική, αν και δυσκολοεκτίμητη ακόμη ως προς τις επιπτώσεις της, εποχή. Οι εξελίξεις αυτές υποχρεώνουν τα έντυπα λογοτεχνικά περιοδικά να επαναστοχαστούν δημιουργικά τη θέση τους στη σύγχρονη συγκυρία και –στο βαθμό που η παρουσία του διαδικτυακού λογοτεχνικού τύπου είναι ακόμη χαστική, αδιαμόρφωτη και δίχως κατασταλαγμένα ποιοτικά κριτήρια– να τονώσουν την ταυτότητά τους υψώνοντας τον πήχυ τόσο στον τομέα της εκδοτικής τους μορφής, όσο και της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και ποιητικής ύλης.

Γιάννης Πατίλης
Εκδότης του έντυπου λογοτεχνικού
περιοδικού *Πλανόδιον*

Τα διαδικτυακά περιοδικά που αναφέρονται στην ελληνική λογοτεχνία, παρά την καλπάζουσα εξάπλωσή τους, εξακολουθούν να προκαλούν αμφιβολίες σε συγγραφείς χωρίς πρότερη εξοικείωση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και εν γένει με την ψηφιακή τεχνολογία. Τα έντυπα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν απωλέσει, σε ικανό βαθμό, την παλαιότερη δυναμική τους παρουσία στο λογοτεχνικό γίγνεσθαι εξαιτίας της παθογένειας που εμφανίζουν πλέον σε σχέση με το σύγχρονο αναγνωστικό κοινό, το οποίο αναζητεί διαφορετική ύλη, αισθητική αντίληψη και αναγνωστικές προτάσεις. Αυτή η δυαδική πραγματικότητα αντικατοπτρίζεται στο προφίλ αμφοτέρων των περιπτώσεων: η λογοτεχνία στο διαδίκτυο αυξάνεται γεωμετρικά, κερδίζει τους ανερχόμενους συγγραφείς όσο και το νεότερο βιβλιόφιλο κοινό. Από την άλλη πλευρά, οι σελίδες των έντυπων περιοδικών, στην πλειονότητά τους τουλάχιστον, συντηρούν μια παράδοση δεκαετιών, με έμπρακτο κύρος και εμπειρία. Είναι εμφανές λοιπόν ότι, προς το παρόν, υφίσταται η συνύπαρξη διαδικτυακού και έντυπου κόσμου, το στοιχείο όμως μπαίνει σε ό,τι αφορά την επιδραστικότητα με βάθος πεδίου, δηλαδή την αξίωση του κάθε εκδότη –ορμώμενου από οποιαδήποτε πλευρά– για ουσιαστική παρέμβαση, συνεισφορά και δημιουργική προσδοκία προς τους αποδέκτες του.

Βασίλης Ρούβαλης
Εκδότης του ηλεκτρονικού λογοτεχνικού περιοδικού *roema*
www.e-roema.eu

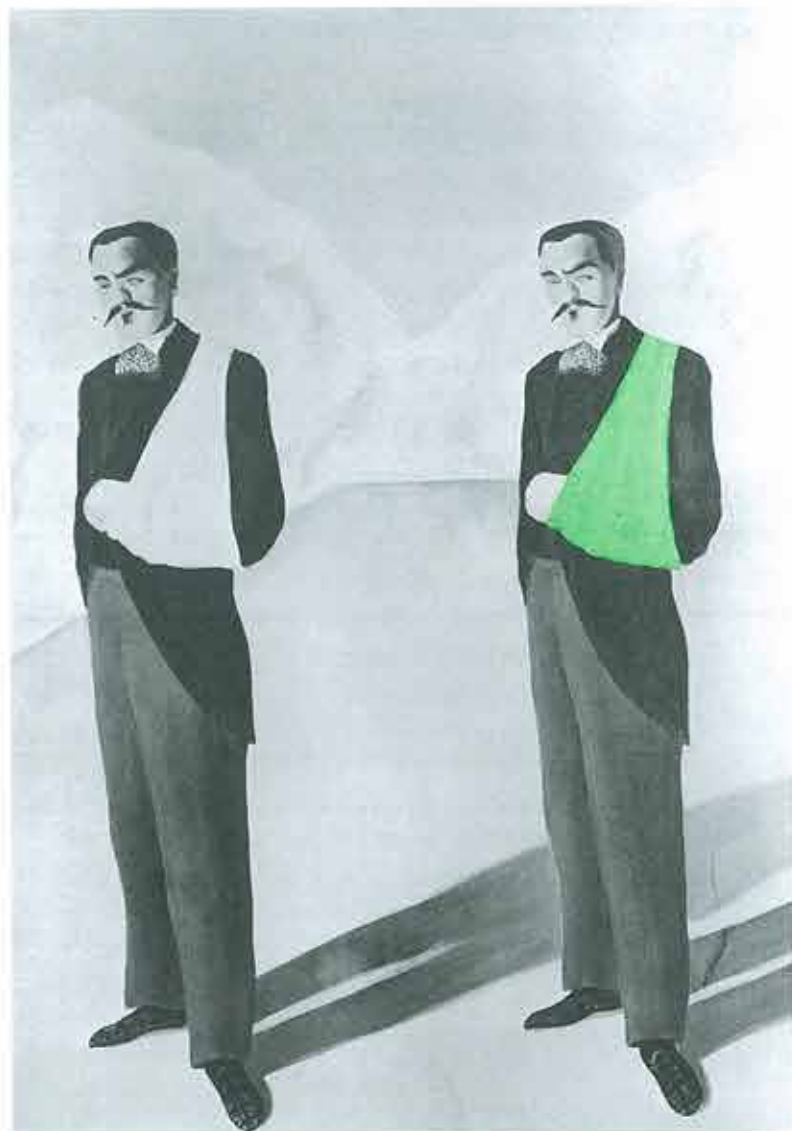
Την εποχή των διαδικτυακών λογοτεχνικών περιοδικών τα έντυπα λογοτεχνικά περιοδικά σιγά σιγά θα αραιώνουν, θα την «κάνουν» όπως λέμε οι άνθρωποι του σιναφιού, αλλά δε θα εξαφανιστούν εντελώς. Όπως το ηλεκτρικό ρεύμα και αργότερα η ατομική ενέργεια τρόμαξαν τον άνθρωπο όταν μπήκαν στη ζωή του, όπως η μία τεχνολογική εξέλιξη έρχεται να θάψει την προηγούμενη, έτσι και ο ηλεκτρονικός ψηφιακός τύπος τρομάζει και ξαφνιάζει ενδεχομένως μερικούς, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι ήρθε το τέλος. Κατά κάποιον τρόπο οι εκδότες των έντυπων λογοτεχνικών περιοδικών είναι οι τελευταίοι των Μοϊκανών: οι αναγνώστες τους σε φθίνουσα πορεία καθώς το άυλο υπερτερεί της ύλης, η μη υπόσταση κερδίζει έδαφος, το εικονικό παροπλίζει το χαρτί. Προσωπικά, αν είχα τη δυνατότητα να βγάλω ένα ακόμη περιοδικό (τελευταία όλο και μου «γυαλίζει» αυτή η ιδέα), αυτό θα ήταν πάλι έντυπο. Μου αρέσει το τυπωμένο χαρτί, μου αρέσει το άγγιγμά του, η υφή του, το μέλανι. Μου αρέσει ο θόρυβος του ξεφυλλίσματος και το να σημειώνω κάτι στη σελίδα. Αλλά κι όσοι βγάζουν ηλεκτρονικά περιοδικά αν είχαν την οικονομική δυνατότητα έντυπα θα έβγαζαν. Δεν εξηγείται διαφορετικά το γεγονός ότι μερικοί προσπαθούν να «περάσουν» στην αιωνιότητα τυπώνοντας το εικονικό τους περιεχόμενο. Μεταξύ των διαδικτυακών και των εντύπων περιοδικών δεν υπάρχει κανένας ανταγωνισμός, κανένας είδους πόλεμος. Νομίζω ότι συνυπάρχουν ειρηνικά και θα ήταν προς το συμφέρον τους να αλληλοϋποστηρίζονται, διότι ό,τι έχουν να μοιράσουν δεν είναι υλικό αλλά πνευματικό, που σημαίνει ότι υπάρχει αφθονία για όλους. Είπα κάτι πριν για φθίνουσα πορεία: για να σταματήσει ο κατήφορος, τα υπάρχοντα έντυπα περιοδικά αλλά και όσα θα εκδοθούν στο μέλλον πρέπει να έχουν νεύρο, τόλμη, άποψη και να μην είναι μόνο αναμάρτυρα του παρελθόντος και καταγραφείς της τρέχουσας λογοτεχνικής παραγωγής. Να πηγαίνουν ένα βήμα παραπέρα, στην ανατροπή, στην αναζήτηση, στο φουτουριστικό, στο καινούργιο, κάνοντας τομή με το παλιό.

Ντίνος Σιώτης
Εκδότης του έντυπου λογοτεχνικού
περιοδικού *(δε)κατα*

Ο Νόμος για τις Τιμητικές Συντάξεις

Στις 11 Δεκεμβρίου 2007 ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων ο νόμος για τις Τιμητικές Συντάξεις Λογοτεχνών - Καλλιτεχνών (ν. 3620/2007 ΦΕΚ 276 Α'). Δημοσιεύουμε τις παραγράφους που μας αφορούν

René Μαγκρίτ Ο απρόσπετος (1927)

ΑΡΘΡΟ 2

Συντάξεις λογοτεχνών - καλλιτεχνών

Το άρθρο 1 του ν. 3075/2002 (ΦΕΚ 297 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

1. Δικαίωμα ισόβιας σύνταξης από το Δημόσιο Ταμείο αποκτούν και οι Ελληνικής υπηκοότητας ή Έλληνες το γένος λογοτέχνες και καλλιτέχνες γενικά, που έχουν προσφέρει διακεκριμένες υπηρεσίες στην ανάπτυξη των γραμμάτων ή των τεχνών. Η σύνταξη αυτή είναι μηνιαία, απονέμεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού, ο δε αριθμός των προτεινόμενων δικαιούχων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τριάντα (30) ετησίως. Ειδικά για το έτος 2008 ο αριθμός των προτεινόμενων δικαιούχων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους πενήντα (50).

2. Στην έννοια των λογοτεχνών και καλλιτεχνών της προηγούμενης παραγράφου περιλαμβάνονται:

- Λογοτέχνες, μεταφραστές λογοτεχνίας, δοκιμιογράφοι φιλοσοφικού και φιλολογικού δοκιμίου, ιστορικοί συγγραφείς - ιστοριογράφοι και σεναριογράφοι.
- Μεταφραστές θεατρικών έργων και θεατρικοί συγγραφείς.
- Εικαστικοί καλλιτέχνες, σκηνογράφοι, φωτογράφοι, σκηνογράφοι και γελοιογράφοι.
- Μουσουργοί, αρχιμουσικοί, ερμηνευτές και λυρικοί καλλιτέχνες.

- Συνθέτες, στιχουργοί, ερμηνευτές ελληνικής μουσικής.
- Σκηνοθέτες και ηθοποιοί.
- Χορογράφοι και χορευτές, και η. Λαϊκοί καλλιτέχνες, ιδίως καραγκιοζοπαίχτες, ξυλογλύπτες και καλλιτέχνες του κουκλοθεάτρου των μαριονετών και της παντομίας.

3. Για την προσφορά ή όχι διακεκριμένων υπηρεσιών αποφαινεται, με πλήρως αιτιολογημένη γνώμη, ενωσμελής Επιτροπή η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού αποτελούμενη από έναν (1) Ακαδημαϊκό, ως Πρόεδρο, με τον αναπληρωτή του, πέντε (5) προσωπικότητες των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών, τον Προϊστάμενο της καθ' ύλην αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Πολιτισμού, ο οποίος μπορεί να αναπληρώνεται από τον Προϊστάμενο του οικείου Τμήματος, και δύο (2) προσωπικότητες, αναλόγως των οκτώ κατηγοριών λογοτεχνών και καλλιτεχνών της προηγούμενης παραγράφου, μετά από πρόταση των συλλογικών τους φορέων, σε όσες περιπτώσεις υπάρχει συλλογική εκπροσώπηση. Σε περίπτωση κατά την οποία οι ανωτέρω φορείς παραλείπουν εντός μηνός από τη σχετική ειδοποίηση να υποδείξουν εκπροσώπους για διορισμό, ο Υπουργός Πολιτισμού προβαίνει κατά την κρίση του στη συμπλήρωση της σύνθεσης της Επιτροπής. Καθήκοντα εισηγητή στην Επιτροπή ασκεί το οριζόμενο εκάστοτε από τον Πρόεδρο, μέλος της Επιτροπής. Καθήκοντα Γραμματέων ασκούν υπάλληλοι του Υπουργείου Πολιτισμού ή εποπτευόμενων από αυτό Δημοσίων Υπηρεσιών και Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού ρυθμίζεται το θέμα της αποζημίωσης του Προέδρου, των Μελών, του Εισηγητή και των Γραμματέων της Επιτροπής, η οποία καταβάλλεται κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων.

4. Για τη χορήγηση της σύνταξης της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού πρέπει στα πρόσωπα των δικαιούχων να συντρέχουν σωρευτικά και οι εξής προϋποθέσεις:

- Να έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους ή το 50ό έτος εφόσον έχουν καταστεί ανίκανοι για την άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό ανικανότητας 67% και άνω. Η ανικανότητα κρίνεται με γνωμάτευση της Ανώτατης του Στρατού Υγειονομικής Επιτροπής (ΑΣΥΕ), στην οποία παραπέμπεται ο αιτών από την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Πολιτισμού.
- Να μη λαμβάνουν άλλη σύνταξη μεγαλύτερη αυτής που αντιστοιχεί στο 1ο μισθολογικό κλιμάκιο ΠΕ Κατηγορίας με 35 έτη υπηρεσίας, όπως ισχύει κάθε φορά, με εξαίρεση όσους λαμβάνουν πολεμική σύνταξη, και γ. Ο μέσος όρος του εισοδήματος που έχει δηλωθεί συνολικά κατά τα τρία προηγούμενα οικονομικά έτη, από εκείνο που υποβάλλεται η αίτηση για συνταξιοδότηση να μην υπερβαίνει το ποσό των 25.000 ευρώ. Στο εισόδημα περιλαμβάνεται και αυτό που προκύπτει με βάση τα τεκμήρια.

5. α. Η μηνιαία σύνταξη της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού ανέρχεται στο 50% του μηνιαίου βασικού μισθού του 1ου μισθολογικού κλιμακίου της ΠΕ κατηγορίας, όπως ισχύει κάθε φορά για τους δημοσίους πολιτικούς υπαλλήλους.

- Σε περίπτωση που ο δικαιούχος λαμβάνει και άλλη σύνταξη μικρότερη αυτής της περίπτωσης β' της παρ. 4 του άρθρου αυτού, το άθροισμα των δύο συντάξεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του 1ου μισθολογικού κλιμακίου της ΠΕ Κατηγορίας με 35 έτη υπηρεσίας, όπως ισχύει κάθε φορά, άλλως περικλύπεται αναλόγως η κανονιζόμενη σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, σύνταξη.
- Οι διατάξεις της περίπτωσης α' της παρ. 17 του άρθρου 1 του ν. 3234/2004

(ΦΕΚ 52 Α') έχουν ανάλογη εφαρμογή και για την αύξηση των συντάξεων της παραγράφου αυτής.

6. Ενδιαφερόμενοι λογοτέχνες και καλλιτέχνες μετά τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους ή του 50ού, κατά περίπτωση, δύνανται να υποβάλλουν στο Υπουργείο Πολιτισμού αίτηση για απονομή σύνταξης, μαζί με τα στοιχεία εκείνα που θα αξιολογηθούν από την επιτροπή της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού, αναφορικά με την προσφορά των υπηρεσιών τους. Η ανωτέρω επιτροπή συνεδριάζει εντός του πρώτου τριμήνου κάθε έτους και αποφαινεται κατά το μέρος της αρμοδιότητάς της επί των αιτήσεων που έχουν υποβληθεί μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους.

7. Για εκείνες από τις ανωτέρω αιτήσεις που θα κριθούν θετικά από την Επιτροπή σχηματίζεται φάκελος, στον οποίο περιλαμβάνεται η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και γραπτή εισηγήση του εισηγητή που έχει οριστεί για την υπόθεση, ο οποίος συμπληρώνεται από τους ενδιαφερόμενους με τα κατωτέρω δικαιολογητικά:

- Πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης.
- Εκκαθαριστικά σημειώματα του φόρου εισοδήματος των τριών προηγούμενων οικονομικών ετών εκείνου που υποβάλλεται η αίτηση. Υποχρέωση υποβολής εκκαθαριστικού σημειώματος φόρου εισοδήματος έχουν και οι διαμένοντες στην αλλοδαπή, υποβάλλοντας το αντίστοιχο έγγραφο της χώρας διαμονής τους.
- Γνωμάτευση της ΑΣΥΕ όπου απαιτείται, με βάση τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, όπως αυτές ισχύουν.

8. Ο ανωτέρω φάκελος διαβιβάζεται στη Διεύθυνση Ελέγχου και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών και Προσωπικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, για τη διαπίστωση

της συνδρομής των προϋποθέσεων. Η εν λόγω Διεύθυνση συντάσσει σχέδιο κοινής απόφασης με την οποία κρίνεται το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των προσώπων του άρθρου αυτού και η οποία αποστέλλεται για υπογραφή στους συναρμόδιους Υπουργούς και κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο.

9. Η καταβολή της σύνταξης αρχίζει από την πρώτη του επόμενου μήνα εκείνου που υποβάλλεται η αίτηση στο Υπουργείο Πολιτισμού και υπόκειται σε κράτηση 4% για υγειονομική περίθαλψη και στις λοιπές κρατήσεις στις οποίες υποβάλλονται οι συντάξεις του Δημοσίου.

10. α. Οι δικαιούχοι της σύνταξης του άρθρου αυτού, δικαιούνται υγειονομικής περίθαλψης του Δημοσίου και λαμβάνουν δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και επίδομα αδείας, σύμφωνα με τα ισχύοντα για τους πολιτικούς συνταξιούχους του Δημοσίου. Στα πρόσωπα αυτά δεν καταβάλλεται η οικογενειακή παροχή, γάμου και τέκνων.

β. Σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου η σύνταξη μεταβιβάζεται μόνο στον επιζώντα σύζυγο, εφόσον αυτός δεν λαμβάνει άλλη σύνταξη ή δεν έχει εισόδημα μεγαλύτερο του κατώτατου ορίου σύνταξης του Δημοσίου, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.

γ. Στην οικογένεια του θανόντος καταβάλλονται έξοδα κηδείας σύμφωνα με όσα ισχύουν για τους πολιτικούς συνταξιούχους του Δημοσίου.

11. Όλες οι μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού κανονισθείσες συντάξεις με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 214/1973, του ν. 2435/1996, του ν. 3075/2002 και της περίπτωσης δ' της παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 3234/2004 (ΦΕΚ 52 Α') συνεχίζουν να καταβάλλονται σύμφωνα με όσα ορίζονται σε αυτές.

12. Για τα θέματα που δε ρυθμίζονται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού,

εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, όπως κάθε φορά ισχύουν, με εξαίρεση τις διατάξεις του άρθρου 54 του Κώδικα αυτού.

13. α. Εφόσον οι αιτήσεις για χορήγηση σύνταξης απορρίπτονται από την Επιτροπή της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού, λόγω μη προσφοράς διακεκριμένων υπηρεσιών, οι ενδιαφερόμενοι δύνανται μετά πάροδο τριετίας από την έκδοση της σχετικής απορριπτικής απόφασης, επικαλούμενοι το κατά την περίοδο αυτή παραχθέν «νέο έργο» τους, να επανέρχονται με νέα αίτησή τους προς το Υπουργείο Πολιτισμού, για τη χορήγηση σύνταξης.

β. Τυχόν μη προταθέντες από την Επιτροπή της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού, λόγω κάλυψης του αριθμού της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου, μπορούν να κρίνονται ελεύθερα, χωρίς την υποβολή νέας αίτησης, μέσα στο νέο έτος και για όσες φορές χρειαστεί.

14. α. Αιτήσεις για χορήγηση σύνταξης που έχουν υποβληθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού και εκκρεμούν σε οποιοδήποτε στάδιο, κρίνονται με βάση τις διατάξεις του παρόντος νόμου, ενώ όσες από αυτές έχουν απορριφθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των περιπτώσεων γ' και δ' της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 3075/2002, επανακρίνονται με βάση τις διατάξεις της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου και στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται και πάλι κρίση από την Επιτροπή της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού.

β. Οι κατά τις διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης κανονιζόμενες συντάξεις χορηγούνται ανεξαρτήτως του αριθμού των συντάξεων που ορίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

15. Κάθε άλλη διάταξη, που προβλέπει τη χορήγηση σύνταξης σε λογτέχνες - καλλιτέχνες, από το Δημόσιο, καταργείται.»

Ως αποτέλεσμα των ενεργειών της Εταιρείας βελτιώθηκαν τα εξής σημεία:

1. Αυξήθηκαν οι δικαιούχοι (τιμητικής σύνταξης) από είκοσι σε τριάντα κατ' έτος.

2. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησής του από την αρμόδια Επιτροπή, μπορεί κανείς να επανέλθει με νέα αίτηση σε τρία και όχι σε πέντε χρόνια.

Με παλαιότερο υπόμνημά μας, επίσης, είχε καταργηθεί η απαιτούμενη προϋπόθεση εγγραφής στο μητρώο του ΙΚΑ και η συνακόλουθη καταβολή των ασφαλιστρών για δύο χρόνια προ της κατάθεσης της αίτησης για τιμητική σύνταξη.

Η Εταιρεία εξακολουθεί να κάνει διαβήματα στις αρμόδιες Υπηρεσίες ώστε να αποδοθούν οι ήδη εγκεκριμένες τιμητικές συντάξεις στους δικαιούχους Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ και Μάρκο Μέσκο.

*à bientôt donc, et bien à vous,
Rosa Magrite*

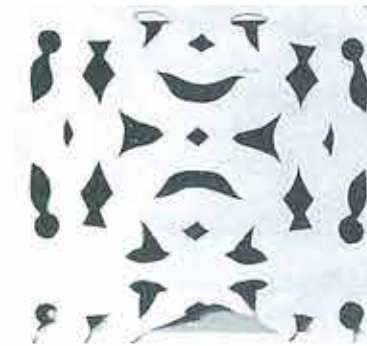
Αναφορά στον Ντέιβιντ Κόννολλυ

Ο Ντέιβιντ Κόννολλυ είναι σταθερά, εδώ και δεκαετίες, ο ακάματος μεταφορέας της ελληνικής λογοτεχνίας στον αγγλόφωνο κόσμο. Η σύντομη αναφορά αυτής της σελίδας συνοψίζει τις ευχαριστίες της Εταιρείας Συγγραφέων προς το πρόσωπό του για την επί μακρόν συνεισφορά του στη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων.

Ο Ντέιβιντ Κόννολλυ γεννήθηκε στο Σέφιλντ της Αγγλίας, Ιρλανδός στην καταγωγή. Ζει και εργάζεται στην Ελλάδα από το 1979 και πολιτογράφηθηκε Έλληνας το 1998.

Σπούδασε αρχαία ελληνική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Lancaster, μεσαιωνική και νεοελληνική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, και έλαβε τον τίτλο του Διδάκτορος της Φιλοσοφίας από το Πανεπιστήμιο του East Anglia για τη διατριβή του με θέμα τη θεωρία και πράξη της λογοτεχνικής μετάφρασης και τα ιδιαίτερα μεταφραστικά προβλήματα στο έργο του Οδυσσέα Ελύτη.

Διετέλεσε επικεφαλής του Μεταφραστικού Τμήματος στο Βρετανικό Συμβούλιο Αθηνών και έχει διδάξει τη θεωρία και πράξη της μετάφρασης σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο σε ελληνικά πανεπιστημιακά ιδρύματα (Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης όπου σήμερα είναι αναπληρωτής καθηγητής μεταφρασεολογίας). Παράλληλα έχει δώσει πάνω από εκατό διαλέξεις και ομιλίες για τη μετάφραση και την ελληνική λογοτεχνία τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Βρετανία και στη Βόρεια Αμερική.

Ως μεταφραστής λογοτεχνίας, έχει δημοσιεύσει πάνω από είκοσι πέντε βιβλία με μεταφρασμένα έργα κορυφαίων Ελλήνων ποιητών του 20ού αιώνα (Νικηφόρος Βρεττάκος, Οδυσσέας Ελύτης, Νίκος Εγγονόπουλος) και σύγχρονων μυθιστοριογράφων. Μεταφράσεις του έχουν βραβευτεί στην Αγγλία, στην Αμερική και στην Ελλάδα.

Ειδικά για τη μετάφραση της ποίησης, ένα μεγάλο κομμάτι του έργου του, ο Κόννολλυ πιστεύει πως ο μεταφραστής της ποίησης δεν ασχολείται μόνο με το σημασιολογικό επίπεδο (το νόημα) ενός ποιητικού κειμένου, αλλά και με το υφολογικό επίπεδο (τη μορφή). Πρέπει επίσης όμως να ασχολείται με το πραγματολογικό επίπεδο (τη συγκίνηση που προκαλεί το ποίημα). Και τέλος πρέπει να φροντίσει ώστε το μεταφρασμένο κείμενο να λειτουργεί στην ξένη γλώσσα και κουλτούρα ως ένα καινούργιο ποίημα. Είναι μάλλον αδύνατον να μεταφραστεί ένα ποίημα χωρίς να υπάρχει απώλεια σε κάποια από αυτά τα επίπεδα, και το μέλημα του μεταφραστή είναι να περιορίσει όσο γίνεται αυτή την απώλεια.

Η απώλεια καθορίζεται από τα όρια της ξένης γλώσσας αλλά και από τους περιορισμούς που θέτουν η ξένη κουλτούρα και οι νόρμες της, αλλά και βέβαια από την ικανότητα του ίδιου του μεταφραστή. Η μετάφραση γενικότερα απαιτεί γνώση και τεχνική κατάρτιση, αλλά η μετάφραση της ποίησης είναι μια πράξη δημιουργικής γραφής, μια εκ νέου συγγραφή του πρωτότυπου κειμένου, και απαιτεί τέχνη, ταλέντο και έμπνευση. Υποστηρίζεται συχνά ότι για να μεταφράσει κανείς ποίηση πρέπει ο μεταφραστής να είναι ο ίδιος ποιητής. Πιστεύω ότι ακόμα κι αν δεν είναι, γίνεται στην πορεία διότι ο μεταφραστής της ποίησης πρέπει να διαθέτει πολλές από τις ικανότητες ενός ποιητή αλλά και μερικές ακόμα που συνήθως δεν απαιτούνται από έναν ποιητή. Ίσως το γεγονός ότι απαιτούνται αυτές οι επιπρόσθετες ικανότητες από ένα «μεταφραστή-ποιητή» να εξηγεί γιατί πολλοί «ποιητές-μεταφραστές» μπορούν να είναι πολύ καλοί ποιητές αλλά όχι απαραίτητα καλοί μεταφραστές.

Ο Κόννολλυ, τόσο με τη θεωρία όσο και, κυρίως, με την πράξη του, έχει διαμορφώσει έναν –μικρό έστω, αλλά υπαρκτό– ορίζοντα υποδοχής της ελληνικής λογοτεχνίας στο εξωτερικό, και η Εταιρεία Συγγραφέων αισθάνεται την ανάγκη να τον ευχαριστήσει από αυτή τη θέση για τη συνολική προσφορά του.

Γιώργος Ξενάριος

Εκ παραδρομής το προηγούμενο τεύχος έφερε τον αριθμό 6 αντί του 5. Συνεπώς το παρόν φέρει τον αριθμό 6β.

Ενεργοποιούνται και πάλι οι παλιές καλές επιτροπές. Καλούνται τα μέλη μας να επανδρώσουν τις εξής:

1. Επιτροπή Ασφαλιστικού (μη εξαιρετέα). Συμμετέχουν ήδη: Θανάσης Βαλτινός (εκ μέρους του Δ.Σ.), Ευγενία Φακίνου, Ζυράνα Ζατέλη.

2. Επιτροπή περιοδικού. Συμμετέχουν: Κατερίνα Ζαρόκωστα (εκ μέρους του Δ.Σ.), Λίλη Εξαρχοπούλου, Τασούλα Καραγεωργίου.

3. Επιτροπή Χορηγιών και Εκδηλώσεων. Συμμετέχουν: Γιώργος Ξενάριος (εκ μέρους του Δ.Σ.), Αργυρώ Μαντόγλου, Έλενα Χουζούρη, Μαρία Σκιαδαρέση.

4. Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων. Συμμετέχουν: Κώστας Κατσουλάρης (εκ μέρους του Δ.Σ.), Κλαίτη Σωτηριάδου, Θόδωρος Γρηγοριάδης.

Χρειαζόμαστε κι άλλους. Δηλώσεις συμμετοχής στην κα Λένα Σάββαρη (πολύτιμη Λένα), στο τηλέφωνο της Εταιρείας, ώρα 10πμ-2μμ.

Η Βίλα Γιουρσενάρ, στην καρδιά των βουνών της Φλάνδρας, σύνορα Γαλλίας και Βελγίου (40 χλμ. από τη Λιλ), πρώην οικογενειακή ιδιοκτησία της συγγραφέως, δέχεται κάθε χρόνο για περίοδο ενός ή δύο μηνών Ευρωπαίους συγγραφείς με στόχο τη συνέχιση ή την ολοκλήρωση ενός έργου τους. Δικαίωμα υποψηφιότητας έχουν οι συγγραφείς που: α) κατοικούν στην Ευρώπη και β) έχουν εκδώσει τουλάχιστον ένα βιβλίο σε ευρωπαϊκό εκδοτικό οίκο (έκδοση με δαπάνη του συγγραφέα δε λαμβάνεται υπόψη). Δεκτά γίνονται όλα τα είδη της λογοτεχνίας: πεζογραφία, ποίηση, θέατρο, δοκίμιο, κόμικς, νεανική λογοτεχνία κ.ά. Οι υποψήφιοι επιλέγονται από ανεξάρτητη

Je est possible de avoir une copie de l'ouvrage sans payer à la librairie :
Non

επιτροπή προσωπικοτήτων του ευρωπαϊκού λογοτεχνικού κόσμου. Η διαμονή στη Βίλα Γιουρσενάρ συνοδεύεται από μηνιαία υποτροφία 1.800 ευρώ. Αιτήσεις συμμετοχής ως τις 15 Φεβρουαρίου κάθε έτους για τον προγραμματισμό του επομένου. Για πληροφορίες και έντυπα αιτήσεων: Φρανσουάζ Μπουλτέζ, fbulte21@og59.fr

Με σκοπό τη δημιουργία βιβλιοθήκης στη μνήμη των μαθητών που χάθηκαν στο τραγικό τροχαίο των Τεμπών, ο **Δήμος Αποστόλου Παύλου** ζητά τη χορηγία βιβλίων για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης τους. Δημοτική Βιβλιοθήκη Αποστόλου Παύλου, Αριστοτέλους 100, Μακροχώρι 590 33. Τηλ.: 23310 51922-3, 6972913731, Fax: 23310 51910

Η **Έκθεση Παιδικού Βιβλίου της Μπολόνια** σε συνεργασία με την ΟΥΝΕΣΚΟ ανακοίνωσαν τη δημιουργία του Παγκόσμιου Καταλόγου Μεταφραστών Παιδικού Βιβλίου. Η καταχώρηση είναι δωρεάν. Πληροφορίες στο www.bolognachildrensbookfair.com

Πληροφορίες για το **Σπίτι των Μεταφραστών στο Looren της Ελβετίας** μπορούν να βρουν όσοι ενδιαφέρονται στο www.looren.net

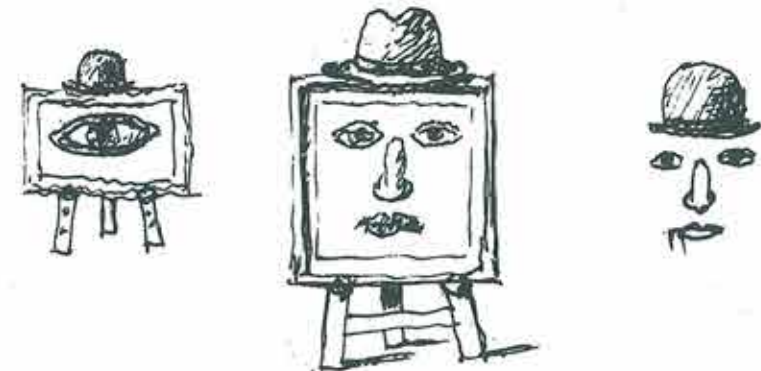
Στη Λεία Χατζοπούλου-Καραβία απονεμήθηκε το βραβείο **ARDUA** για τα θεατρικά της έργα *Φυλακή* και *Πρόσφυγας*, που η Michèle Duclos (Πανεπιστήμιο του Bordeaux) μετέφρασε στα γαλλικά. Η απονομή στη συγγραφέα και στη μεταφράστρια θα γίνει στο Bordeaux, στις 15 Απριλίου 2008.

Στον **Βίκτορα Ιβάνοβιτς** απονεμήθηκε το Διεθνές Βραβείο Δοκιμίου SIAL 2007 για το βιβλίο του «*Gabriel Garcia Marquez y su reino Macondino*» (Ο Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες και το βασίλειό του στο Μακόντο). Το βιβλίο θα παρουσιασθεί στη Μαδρίτη στις 22 Απριλίου 2008.

Το **Μουσείο Μπενάκη**, με αφορμή τη συμπλήρωση εκατό χρόνων από τη γέννηση του Μ. Καραγάτση (1908-1960), οργάνωσε συνέδριο με θέμα: «Μ. Καραγάτσης: Ιδεολογία και ποιητική», την Παρασκευή 4 & το Σάββατο 5 Απριλίου 2008. Οργανωτική Επιτροπή: Βαγγέλης Αθανασόπουλος, Δημήτρης Αρβανιτάκης, Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Σταύρος Ζουμπουλάκης.

WALTIC

Η Σουηδική Ένωση Συγγραφέων οργανώνει το συνέδριο WALTIC (Writers' and Literary Translators' International Congress) όπου θα μαζευτούν συγγραφείς, μεταφραστές και ερευνητές από όλο τον κόσμο για να «διακηρύξουν την αξία των λέξεων». Θα λάβει χώρα στη Στοκχόλμη από τις 29 Ιουνίου μέχρι τις 2 Ιουλίου 2008. Λεπτομέρειες θα βρείτε στο διαδίκτυο www.congrix.se/waltic2008/Registrations.asp. Μία συνεδρία θα είναι αφιερωμένη στη λογοτεχνική μετάφραση με θέμα **Translate the World** σχετικά με τον ρόλο του μεταφραστή και τις συνθήκες εργασίας στην κοινωνία παγκοσμίως.

Translator's Companion Πρόκειται για μια βάση δεδομένων σε τρεις γλώσσες, πρωτοβουλία του CEATL, με πληροφορίες για τους μεταφραστές λογοτεχνίας και τις οργανώσεις τους. Την εκτέλεση και συντήρηση έχει αναλάβει η Αυστριακή Εταιρεία Συγγραφέων καθώς και τα έξοδα ενημέρωσής της. Η επόμενη Γενική Συνέλευση του CEATL για το 2008 επρόκειτο να γίνει στη Στοκχόλμη πριν ή μετά από τη συνάντηση WALTIC. Δυστυχώς, για οικονομικούς λόγους, η Σουηδική Εταιρεία Συγγραφέων απέσυρε τη χορηγία

της και πολύ πιθανόν να μην υπάρξει Γενική Συνέλευση φέτος. Η Αυστριακή Εταιρεία πρότείνει να συναντηθούμε το 2009 στο Linz, πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης για την ίδια χρονιά.

Στη φετινή Γενική Συνέλευση του CEATL ο κ. Diego Marani, αντιπρόσωπος της Commission Européenne, ανακοίνωσε πως το έτος 2008 θα είναι αφιερωμένο στον «διάλογο μεταξύ των πολιτισμών» για να διευκολύνουν την είσοδο των νέων μελών της ΕΕ, όπως και των «ομάδων μεταναστών», δηλαδή στις «εξω-κοινοτικές» γλώσσες όπως τα αραβικά, ινδικά, κινέζικα, κ.ά. Αυτό το πρόγραμμα όμως δε διαθέτει καμία χρηματοδότηση. «Δεν είναι παρά ένας τίτλος» μας είπε ο ίδιος. Μας πρότείνει επίσης να οργανώσουμε λογοτεχνικές συναντήσεις σε τρεις τουλάχιστον γλώσσες της Κοινότητας, για να πετύχουμε τη χρηματοδότηση, μεταφράζοντας (προσωπική του γνώμη) εκκλησιαστικά κείμενα όλων των Ευρωπαίων, ή (άλλη ιδέα) τη δημιουργία ενός CD με μουσική και στίχους των εθνικών ύμνων...

Κλαίτη Σωτηριάδου

Το Δ.Σ. της Εταιρείας έλαβε την εξής επιστολή:

«Αγαπητοί Συνάδελφοι, ανεπαισθήτως (κατά τα κρατούντα παρ' ημίν) η εφημερίδα *Το Βήμα* κατάργησε το ειδικό ένθετο για το βιβλίο.

Δύο διαπιστώσεις: Η πρώτη: Ο τρόπος της κατάρτησης. Αήθης και απρεπέστατος έναντι των αναγνωστών, αφού η εφημερίδα δεν είχε τη στοιχειώδη ευπρέπεια όχι να δικαιολογήσει αλλά να ανακοινώσει απλώς την ενέργειά της.

Η δεύτερη: Η ουσιαστική εξαφάνιση της κριτικής βιβλίου (για λόγους προφανέστατα αγοραίους), και η αντικατάσταση της κριτικής από ανώδυνες (για τους εκδότες και την εφημερίδα) βιβλιοπαρουσιάσεις – που, επιπλέον, εμφανίζονται μέσα σε έναν γενικότερο (και χύμα) αχταρμά, με φιλοδοξίες τηλεοπτικής αισθητικής. Πιστεύω ότι ως Εταιρεία Συγγραφέων οφείλουμε να επισημόνουμε το γεγονός και να το αποδοκιμάσουμε δημόσια.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Ηλίας Χ. Παπαδημητράκοπουλος
Πάρος, 2 Απριλίου 2008-

Σχέδια του Pevé Μαγκρίτ για το *La leçon des choses*

Επιστημονικό συνέδριο για τον συγγραφέα-δημοσιογράφο Αντρέα Φραγκιά

Στις 14 με 16 Δεκεμβρίου 2007 οργανώθηκε από το ηλεκτρονικό περιοδικό *Δι@πολιτισμός*, το περιοδικό *Διαβάζω* και τις εκδόσεις Κέδρος ένα συνέδριο για τον Αντρέα Φραγκιά στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ.

Η Οργανωτική Επιτροπή αποτελείτο από τον Δημήτρη Τσαλαπάτη (Πρόεδρο Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ενώσεως Συντακτών), τον Ερατοσθένη Καψωμένο (Καθηγητή Νεοελ. Φιλολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων), τον Γιάννη Παππά (υπ. διδάκτορα Νεοελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, διευθυντή ηλεκτρονικού περιοδικού *Δι@πολιτισμός*, πρόεδρο Συνδέσμου Φιλολόγων Πάτρας), τον Γιάννη Μπασκόζο (δημοσιογράφο, διευθυντή περιοδ. *Διαβάζω*), την Κάτια Λεμπέση (εκδότρια - Κέδρος), την Έρη Σταυροπούλου (καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών), τον Γιώργη Γιατρομανωλάκη (συγγραφέα, καθηγητή Κλασικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών), τη Σόφια Ιλίνσκαγια (καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) και τον Αντρέα Λάζαρη (υπ. διδάκτορα Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

Εμπνευστής του Συνεδρίου ήταν ο Γιάννης Παππάς. «Τον Ανδρέα Φραγκιά τον γνώρισα το 1993 με τη μεσολάβηση του Σπύρου Πλασκοβίτη για τον οποίο είχα κάνει τότε μια εκδήλωση στο Λύκειο της Κάτω Αχαΐας όπου εργαζόμουν ως φιλόλογος», μας έγραψε σε ηλεκτρονική επιστολή ο κ. Παππάς. «Από τότε ήθελα να ασχοληθώ με το έργο του Φραγκιά, κάτι που θα γίνει αργότερα με τη διδακτορική διατριβή μου που θα ξεκινήσει το 1996. Για τον σκοπό αυτό έχω μαζέψει μεγάλο

υλικό για ό,τι έχει γραφτεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σχετικά με το έργο του Φραγκιά. Εκείνη την εποχή ήμουν και συνδιευθυντής του λογοτεχνικού περιοδικού *Ελίτροχος*, όπου κάναμε ένα αφιέρωμα στον Φραγκιά. Ήταν τότε, το 1995, που ο Φραγκιάς δέχτηκε μετά από πιέσεις να έρθει στην Πάτρα. Έγινε μια εκδήλωση για το έργο του στην οποία μίλησαν ο Καρβέλης και ο Γιατρομανωλάκης. Είχαμε μια πολύ καλή σχέση με τον Φραγκιά, ο οποίος μου έστελνε συνέχεια υλικό για τη διατριβή. Όποτε ερχόμουν στην Αθήνα πήγαινα στο σπίτι του να τον δω.»

Το 2005 ο Γιάννης Παππάς προτείνει στον Ερατοσθένη Καψωμένο να οργανώσουν ένα συνέδριο για τον Φραγκιά καθώς είχε την αίσθηση ότι «δεν έχουν γίνει ακόμη αυτά που θα έπρεπε να γίνουν για το τόσο σημαντικό έργο του. Και μιλώ για τα πανεπιστήμια (το κράτος δεν το συμπεριλαμβάνω, έτσι κι αλλιώς απουσιάζει παντού), τους συγγραφείς, τον εκδότη του κ.λπ. Και αυτό γιατί ο Φραγκιάς ήταν έξω από όλα – παρέες, κυκλώματα, κόμματα, συνεντεύξεις. Συνεχώς μου επαναλάμβανε "Γιάννη, αν είναι το έργο σημαντικό, τότε δε χρειάζεται να γίνει τίποτε άλλο. Κάποτε θα αναγνωριστεί". Καλό θα μας κάνει να συγκρίνουμε την άποψη αυτή με τη σημερινή κατάσταση στον λογοτεχνικό χώρο».

Έτσι ξεκίνησε η προετοιμασία του συνεδρίου. Είναι γεγονός ότι το βάρος το σήκωσα σχεδόν μόνος, με την πολύτιμη βέβαια συμπαράσταση και βοήθεια της Έρης Σταυροπούλου.

Βοήθεια πρόσφερε και η ΠΟΕΣΥ (Τσαλαπάτης και Σόμπολος). Πολύτιμη η μεσολάβηση του φίλου Γιώργου Δουατζή.

Οι συγγραφείς δεν ανταποκρίθηκαν, αν και είχαν ενημερωθεί για το συνέδριο. Ούτε η Εταιρεία Συγγραφέων. Αυτοί όμως που πραγματικά αγαπούσαν τον Φραγκιά ήταν εκεί. Εντύπωση μου έκανε η απουσία νέων συγγραφέων οι

οποίοι επίσης είχαν ενημερωθεί. Ο Φραγκιάς δεν ήταν, όπως είπαμε, δημοσιοσχεσίτης και δεν τον είχαν υποχρέωση. Ή μήπως οι νέοι συγγραφείς νομίζουν ότι δε χρειάζονται τους παλιούς. Φυσικά δεν ανταποκρίθηκαν καθόλου οι δημοσιογράφοι. Δεν ήρθε κανείς. Ενώ όλες οι εφημερίδες ενημερώθηκαν για το συνέδριο. Και 'κεί φαίνεται δεν τον είχαν υποχρέωση.

Ο Φραγκιάς, όπως γνωρίζετε, ήταν ένας ευγενέστατος και αθόρυβος άνθρωπος. Δε θορυβούσε με το πρόσωπό του, αλλά με το έργο του. Τέλος πάντων, το συνέδριο έγινε με καλή προσέλευση κόσμου για τέτοιες εκδηλώσεις και για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα (Μπεν Χουρ το χαρακτήρισε ο Σόμπολος). Πιστεύω ότι το πιο σημαντικό στοιχείο του συνεδρίου ήταν η παρουσία νέων επιστημόνων που ασχολήθηκαν με το έργο του Φραγκιά. Αυτό είναι το μεγάλο κέρδος, κάτι που θα το χαιρόταν και ο ίδιος. Τα πρακτικά θα δημοσιευτούν στα *Θέματα Λογοτεχνίας* του Αλεξίου.

Υλικό και φωτογραφίες μπορεί να βρει κανείς στο blog για τον Φραγκιά που έφτιαξα στο διαδίκτυο. www.fraghias.blogspot.com.

Τιμή σ' αυτούς που φέρνουν στο προσκήνιο (με τόσο θερμό και εμπειριστατωμένο τρόπο) τους συγγραφείς που αποτελούν την ψίχα της πεζογραφίας μας.

Το περιοδικό μας δημοσιεύει αποσπάσματα δυο μόνο εισηγήσεων που ακούστηκαν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, του Τάκη Καρβέλη και της Έρης Σταυροπούλου. Ήταν όντως εντυπωσιακός ο αριθμός, η επιστημονική κατάρτιση και ο πλούτος στη θεματολογία των εισηγήσεων νέων επιστημόνων (πανεπιστημιακών φιλόλογων ως επί το πλείστον) που ανέταμαν το έργο του Φραγκιά με σημερινό νυστέρι (τι καλύτερο θα μπορούσε να ζητήσει ένας συγγραφέας!) Η απουσία του σιναφιού στο ακροατήριο ηχηρότατη, ως συνήθως. Από τα μέλη μας εισηγητές ήταν οι: Αργυρίου, Γιατρομανωλάκης, Καρβέλης, Κασόλας. Σε στρογγυλό τραπέζι με θέμα «Ο Αντρέας Φραγκιάς και η μεταπολεμική πεζογραφία» συμμετείχαν οι: Ακριβός, Ζήρας, Κουμανταρέας, Ραπτόπουλος.

Ο περιορισμένος χώρος του εντύπου δε μας επιτρέπει να επεκταθούμε αναφορικά με το συνέδριο όσο θα θέλαμε και όπως θα άρμοζε στον Αντρέα Φραγκιά που παρέμεινε μέχρι τέλους λιτός χωρίς αυστηρότητα, καθαρός χωρίς ηθικολογίες, με διαυγή ματιά, ακρίβεια στην έκφραση, ανοιχτός στο καινούριο. Τα βιβλία του, ουσιαστικά και αυτά σαν τον άνθρωπο, έχουν κερδίσει

ήδη τη θέση τους ανάμεσα στα σημαντικά έργα της πεζογραφίας μας.

Στη διάρκεια του Συνεδρίου προβλήθηκε η ταινία της Δέσποινας Καρβέλα για τον Αντρέα Φραγκιά (ένας άθλος – ξέρουμε πόσο επιφυλακτικός ήταν ο Φραγκιάς με τη δημοσιότητα).

Έρη Σταυροπούλου

«Εκόμισε εις την τέχνην»: τα κύρια χαρακτηριστικά της πεζογραφίας του Α. Φραγκιά»

Η συγκομιδή της λογοτεχνικής δημιουργίας του Αντρέα Φραγκιά δίνει τέσσερα μυθιστορήματα (*Άνθρωποι και σπίτια* 1955, *Η καγκελόπορτα* 1962, *Λοιμός* 1972, *Το πλήθος Α' και Β'*, 1985-1986) και το θεατρικό έργο *Πέντε στρέμματα παράδεισος* (1962), που έγραψε μαζί με τον Γεράσιμο Σταύρου. Επτά ακόμη ανέκδοτα μυθιστορήματα, άλλα ολοκληρωμένα άλλα ημιτελή, σύμφωνα με την καταγραφή του Στέφανου Τασσόπουλου, και κάποια ακόμη, που τα περισσότερα δεν έχουν καταγραφεί, κείμενα ανάμεσα στη δημοσιογραφία και τη λογοτεχνία (Σταυροπούλου 2004), συμπληρώνουν το σύνολο, ενώ πολύ μεγάλος είναι ο αριθμός των ποικίλων καθαρά δημοσιογραφικών του κειμένων, στα οποία διοχέτευσε το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου και της συγγραφικής ικμάδας του. Αθόρυβος χαρακτηρίζεται ο Φραγκιάς από τους περισσότερους κριτικούς του και από τους ανθρώπους που τον γνώρισαν. Αθόρυβος και απέναντι στο έργο του, για χάρη του οποίου δε θέλησε ποτέ να προκαλέσει τη δημοσιότητα, αντίθετα με πολλούς ομότεχνούς του. Το ίδιο το έργο του με την αξία του τον κατέταξε ανάμεσα στους κορυφαίους μεταπολεμικούς πεζογράφους και του χάρισε φανατικά αφοσιωμένους αναγνώστες.

Σήμερα έξι σχεδόν χρόνια μετά τον θάνατό του σε μια κριτική επανεκτίμηση των 4 μυθιστορημάτων του, που έχουν εκδοθεί, στο πλαίσιο της πεζογραφικής παραγωγής της εποχής του θα προσπαθήσω να καταγράψω τα κύρια χαρακτηριστικά της πεζογραφίας του με τη βοήθεια και των ως τώρα αποτιμήσεων της κριτικής που του έγινε τόσο όταν πρωτοεκδόθηκαν τα έργα του όσο και μετά τον θάνατό του.

Το πρώτο στοιχείο [...] είναι η σχέση έλξης και άπωσης της πεζογραφίας του με τον ρεαλισμό. Σύμφωνα με τους περισσότερους κριτικούς του ο Φραγκιάς, αρχίζοντας τη συγγραφική του πορεία με το *Άνθρωποι και σπίτια*, πατά σε ρεαλιστικό έδαφος κάτι που ήταν άλλωστε και το καθολικό αίτημα της γενιάς του. Αναγνωρίσιμο

ψυχολογικά χαρακτήρες, τόπος μια ανώνυμη αθηναϊκή γειτονιά, χρόνος το 1945. Αντίστοιχα και στην *Καγκελόπορτα*, που θεωρείται το ρεαλιστικότερο μυθιστόρημά του, ο ευρύτερος χώρος είναι η Αθήνα του 1954. Ωστόσο, και στα έργα αυτά υπάρχουν στοιχεία ιδιαίτερα της περιγραφής του χώρου, που αποκλίνουν από τον ρεαλισμό και είναι σχεδόν ποιητικά, καθώς ο Φραγκιάς ενδιαφέρεται να τονίσει συνεκδοχικά τη σχέση των πραγμάτων με την ψυχική κατάσταση των προσώπων.

Στα επόμενα δύο μυθιστορήματά του ο τόπος και ο χρόνος δε δηλώνονται με σαφήνεια, ενώ και ο σχεδιασμός των ηρώων του της καθιστά (τουλάχιστον σε μια πρώτη ανάγνωση των έργων) απλές φιγούρες χωρίς ιδιαίτερα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά.

Ο συγγραφέας είχε εκθέσει πολύ καθαρά την άποψή του για το ζήτημα του ρεαλισμού, το 1992:

«Ο συγγραφέας έχει τα όριά του. Φτιάχνει όχι ό,τι θέλει αλλά ό,τι μπορεί. Δεν είναι δυνατόν να κάνει τα πάντα. Σ' αυτό το σημείο θέλω να σταθώ σ' έναν αναγκαίο διαχωρισμό: ανάμεσα σ' αυτό που ονομάζουμε ρεαλισμό γενικά, με το συγκεκριμένο λογοτεχνικό κίνημα του περασμένου αιώνα, ένα ρεαλισμό δηλαδή αναγνωρίσιμο από ορισμένα δημοφιλή έργα. Σήμερα πια, αυτόν το ρεαλισμό τον εννοούμε ως την τεχνοτροπία εκείνη που θα αποκαλούσαμε επαφή με την πραγματικότητα. Αυτός ήταν ο παλιός ρεαλισμός. Τώρα θέλω να προχωρήσω σε μια παρατήρηση: Όσο πιο πολύ κοιτάξεις μια πραγματικότητα, τόσο αυτή η πραγματικότητα σε οδηγεί στην αυτοσυμβολοποίησή της. Η ίδια η πραγματικότητα, με την έντασή της, συμβολοποιεί ορισμένα στοιχεία της, εάν σ' αυτά επιμεινουμε. Η ένταση, οι αναστροφές, η πίεση των σημερινών πραγμάτων διευκολύνει πολύ την αναγωγή σε ευρύτερες και γενικότερες μορφοποιημένες, συμβολικές συνοψίσεις».

[...] Με την αύξηση των συμβόλων σταδιακά αυξάνονται στη μυθιστορηματική γραφή του Φραγκιά στοιχεία του παραλόγου, φανταστικά, καθώς και αλληγορικά.

[...] Ως (έτερο) χαρακτηριστικό στοιχείο επισημαίνω την ιδιότυπη λειτουργία του χρόνου και του χώρου στα έργα του. Πράγματι, ο Φραγκιάς χρησιμοποιεί τον χώρο και όχι τον χρόνο ως οργανωτικό άξονα της αφήγησης στα μυθιστορήματά του. Από μυθιστόρημα σε μυθιστόρημα λιγοστεύουν οι χρονικές ενδείξεις (χρονικής ακολουθίας, ημερομηνίες κ.λπ.) με αποτέλεσμα τη χρονική ασάφεια. Ένα τέταρτο στοιχείο αφορά στη σύνθεση της πλοκής, καθώς ο συγγραφέας προτιμά σε κάθε κεφάλαιο να χω-

ρίζει την αφήγηση των ολοκληρωμένων θεματικά ενότητων σε μικρές παράλληλες και ασύνδετες σκηνές σε παρατακτική παράθεση, εναλλάσσοντας έτσι τα πρόσωπα, τη δράση και το περιβάλλον.

Ένα πέμπτο χαρακτηριστικό είναι ότι δημιουργεί έργα συνόλου. Πρώτα απ' όλα εμφανίζει μια μεγάλη πινακοθήκη ηρώων σε όλα του τα μυθιστορήματα, έτσι ώστε να είναι δύσκολο να επιλέξει κανείς τους πρωταγωνιστές. [...] Διαβάζοντας, λοιπόν, τα μυθιστορήματα του Φραγκιά υπό αυτό το πρίσμα (των νέων αποτιμήσεων της κριτικής) γίνεται σαφές ότι ορισμένα ελαττώματα που του επισήμανε η κριτική (του καιρού του), η αοριστία, οι επαναλαμβανόμενοι, αχνά σχεδιασμένοι χαρακτήρες και η αργή εξέλιξη της πλοκής, αποτελούν στην πραγματικότητα στοιχεία της γραφής του με τα οποία επιδιώκει να πραγματοποιήσει το στόχο του, να καταδείξει δηλαδή την εμπλοκή του απλού ανθρώπου στα γράναζα μιας ανάληπτης εξουσίας.

Τάκης Καρβέλης

«Από τη ρεαλιστική αφήγηση της πραγματικότητας στη συμβολοποίησή της»

Το μυθιστορηματικό έργο του Αντρέα Φραγκιά αποτελεί την πιο αξιόπιστη μαρτυρία για την ελληνική μεταπολεμική πραγματικότητα, όπως την έζησε και τη μετέπλασε με τα μάτια ενός πολιτικοποιημένου και ενταγμένου στο χώρο της αριστεράς νέου. Παρότι, όμως, η πολιτικοποίηση μετατρέπεται πολλάκις σε ανασταλτικό παράγοντα, στην περίπτωση του έπαιξε τον ρόλο ενός διακριτικού φορητού των ιστοριών του. Τα μυθιστορήματά του, που στην ουσία αποτελούν ένα μυθιστόρημα εν προόδω, αντανάκλουν τις διάφορες φάσεις της διαρκώς εξελισσόμενης μεταπολεμικής πραγματικότητας. Δεν ήταν ίσως στις προθέσεις του να δώσει μια ολοκληρωμένη τοιχογραφία της μεταπολεμικής Ελλάδας. Αυτό προέκυψε από την ίδια την πραγματικότητα που τον κατέκλυζε και ζητούσε την μετάπλησή της. Παγιδευμένος, όπως και οι ήρωές του, στα γράναζα μιας δύσκολης πολιτικά και οικονομικά εποχής, μυθολογεί τις ιστορίες τους, ισορροπώντας πάντοτε ανάμεσα σε μια εμφανή αλλά διακριτικά συμπαιθητική, συνήθως, στάση απέναντι στα ιστορούμενα και σε μια αποστασιοποίηση από αυτά. Διατηρώντας τα διαψευσμένα οράματα της νεότητάς του, αντικρίζει με μια σπάνια ενορατική διάθεση την εκάστοτε πραγματικότητα και την απεικονίζει. Έτσι, σταδιακά, μεταπίπτει από τη ρεαλιστική στη συμβολική απόδοσή της παρακινούμενος από εσωτερική

Ρενέ Μαγκρίτ *Η στέρμονη αναγνώριση* (1963)

αναγκαιότητα περισσότερο και ενισχυόμενος από τις αναγνωστικές του εμπειρίες, που εντοπίζονται είτε στο θέατρο του παράλογου, είτε σε έργα Ευρωπαίων συγγραφέων, ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζει ο Φραντς Κάφκα [...] όπως διαφαίνεται και από την ομιλία του «Ένας φίλος μας, ο Κάφκα» (διαβάστηκε από τον ίδιο στις 13 Ιανουαρίου 1975 στο Ινστιτούτο Γκαίτε).

[...] Επιλέγοντας τις πιο χρήσιμες για την εισηγήσή μου απόψεις του, θα περιοριστώ στα εξής:

1. *Η αφηγηματική του τεχνική*: «Επισημαίνει την απίστευτα ακριβή και καθαρή αφήγησή του, που δεν έχει κανένα δελεαστικό ή παραπλανητικό τέχνασμα. [...] Δεν στήνει παγίδες για να μας κρατήσει ή να μας παρασύρει. [...] Ίσως η κάποια δυσκολία του να διαρκεί ώσπου ο αναγνώστης να ξεπεράσει αυτή την "ισοπεδωμένη" αναφορά, την έλλειψη "γεγονότων" και μύθου, τη σχεδόν απρόσωπη και φαινομενικά κοινή αφήγηση».

2. *Η ιστορία και ο σημερινός άνθρωπος*: «Ο Κάφκα ξέρει ότι η ιστορική εξέλιξη έπαψε να βασίζεται στις πλάτες των ανθρώπων, γιατί, όπως σημειώνει, αποτίναξε από πάνω του το μερτικό της συνεργασίας του στο κόσμο».

3. *Ο κίνδυνος του ολοκληρωτισμού*: «Δεν τον είδε σαν

προφήτη, αλλά ένωσε στο πετοί του τα σύρματα και συγκλονίστηκε από το ρεύμα που διαχέτεται».

4. *Ο βασικός του ήρωας*: «Ο μεγάλος ήρωας της ζωής είναι ο κοινός άνθρωπος, δηλαδή ο καθένας από μας. Όλοι που βρισκόμαστε μέσα στο πλέγμα ενός παντοδύναμου και εξουθενωτικού συστήματος».

Οι ανωτέρω επισημάνσεις θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε πώς η καφκική εμπειρία τον υποβοηθά να κατασταλάξει στον συγκεκριμένο τρόπο γραφής του *Λοιμού*. [...] Αν όμως, ως προς κάποιους τρόπους γραφής ή βασικές αρχές έχει επηρεαστεί από τον Κάφκα, εντούτοις αυτό δεν ισχύει για τα βασικά χαρακτηριστικά των μυθιστορηματικών του τύπων ή χαρακτήρων. Γιατί εκείνο που διαφοροποιεί τους δικούς του χαρακτήρες [...] είναι ότι πάνω τους βαραίνει το παρελθόν τους, ιδίως το πολιτικό, κατά την Κατοχή και τον επακολουθήσαντα Εμφύλιο. [...] Κι εδώ έγκειται η ιδιαιτερότητα του μυθιστορηματικού (Λοιμός) σε σύγκριση με τα ξένα μυθιστορήματα. Δεν προφητεύει ούτε μεταθέτει σ' έναν συγκεκριμένο χρόνο, το 1984, αλλά καταθέτει την εμπειρία του ίδιου του συγγραφέα, που τον βαραίνει και αυτόν το κατοχικό και το μετακατοχικό παρελθόν.

Θανάσης Κωσταβάρας

Η ποίησή του έχει λιτότητα και αμεσότητα. Και ενώ ξεκινά πάντα από τα συγκεκριμένα άμεσα βιώματα του δρώντος υποκειμένου επεκτείνεται σχεδόν πάντοτε σε χώρο ονειρικό: είτε στην αναστοχαστική μνήμη του παρελθόντος είτε στην ευδαίμονα προσήλωση του οράματος.

Στις 19 Οκτωβρίου 2007, Παρασκευή βράδυ, πέθανε ξαφνικά ο ποιητής Θανάσης Κωσταβάρας. Πάντα ο θάνατος μοιάζει ξαφνικός, όταν πρόκειται για αγαπητά πρόσωπα, αλλά ο θάνατος του Κωσταβάρα μας βρήκε, όλους τους φίλους, απροετοίμαστους, γιατί ο Θανάσης ήταν ενεργητικός και μάχιμος έως την ύστερη ώρα – όπως υπήρξε σε όλη του τη ζωή.

Ο Θανάσης Κωσταβάρας γεννήθηκε το 1927 στην Ανακασιά του Βόλου, όπου πέρασε και τα παιδικά του χρόνια. Νεαρός, μαθητής ακόμα, προσχώρησε στο αντιστασιακό κίνημα και έφηβος ΕΠΟΝίτης τραυματίστηκε το 1944 σε μάχη εναντίον των Γερμανών. Μετά την απελευθέρωση αρχίζει τις σπουδές του (1946) στην Οδοντιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, που αναγκάστηκε να τις διακόψει, εξ αιτίας των πολιτικών διώξεων (φυλακές Βούρλων, εκτόπιση στη Μακρόνησο) για μια τετραετία (1948-1952). Μετά την απόλυσή του από την εξορία (1952) συνέχισε στην Οδοντιατρική Σχολή, απ' όπου έλαβε το πτυχίο του. Αρχισε να εργάζεται ως οδοντίατρος, και έκτοτε άσκησε αυτή την επαγγελματική του δραστηριότητα αδιαλείπτως ως την ύστερη ώρα.

Ο Θανάσης Κωσταβάρας έγραψε ποίηση, διηγήματα και θεατρικά έργα.

Στη λογοτεχνία εμφανίστηκε με το ποιητικό πρωτόλειο «Πρελούδια», που ο ίδιος δε συμπεριελάμβανε στο corpus των έργων του. Ακολούθησαν περί τα 20 ποιητικά βιβλία.

Η ποίησή του έχει λιτότητα και αμεσότητα. Και ενώ ξεκινά πάντα από τα συγκεκριμένα άμεσα βιώματα του δρώντος υποκειμένου επεκτείνεται σχεδόν πάντοτε σε χώρο ονειρικό: είτε στην αναστοχαστική μνήμη του παρελθόντος, είτε στην ευδαίμονα προσήλωση του οράματος. Σ' αυτούς τους δύο άξονες βρίσκουν την ευκαιρία να εμφανι-

στούν μερικά σταθερά μοτίβα, που έρχονται και επανέρχονται στην ποίηση του Κωσταβάρα: ελεγείες για χαμένους συντρόφους της νύχτας από τα φλογισμένα χρόνια, διάφορες παραλλαγές της Νέκυιας για πρόσωπα ή ιδέες, *Κήποι στον παράδεισο* (1990) μιας ερωτικής ευδίας ή αφοσίωσης σ' ένα όνειρο για έναν καλύτερο κόσμο.

Τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Θεάτρου (1983) και το Β' Κρατικό Βραβείο Ποίησης (1987). Για το έργο του έχουν γίνει τα εξής αφιερώματα: περιοδικό *Ελίτροχος* τεύχος 3 (1994), *Τρικαλινά* τόμος 18 (1998), *Πολίτης* τεύχος 61 (1999), *Μανδραγόρας* τεύχος 25 (2001), *Θέματα Λογοτεχνίας* τεύχος 29 (2005).

Κηδεύτηκε την Τρίτη 23 Οκτωβρίου 2007, στο νεκροταφείο Χαλανδρίου, και τάφηκε στον οικογενειακό τάφο, δίπλα στην αγαπημένη του σύζυγο, τη δοκιμογράφο Αγγελική Κωσταβάρα.

Αν κάτι χαρακτηρίζει τον Θανάση Κωσταβάρα αυτό είναι ένα σεμνό και συνεπές αγωνιστικό ήθος και η προσήλωσή του σε κάποιες αρχές ελευθεροφροσύνης, πέρα από τις όποιες συγκυρίες ή εντάξεις. Αυτό κυριαρχεί στην πορεία του ως ανθρώπου και ως δημιουργού. Ο Κωσταβάρας υπήρξε ένας έντιμος άνθρωπος, άξιος δημιουργός κι ένας καλοσυνάτος φίλος κι έτσι θα τον θυμόμαστε όσοι τον αγαπήσαμε.

Τον Οκτώβριο του 2008, με τη συμπλήρωση ενός έτους από τον θάνατό του, ετοιμάζεται (από τον γιό του, τον γιατρό Κωνσταντίνο Κωσταβάρα και μια ομάδα φίλων) μια παρουσίαση του εικαστικού έργου του Θανάση Κωσταβάρα (ζωγραφική και μικρογλυπτική), καθώς και η συγκεντρωτική έκδοση του ποιητικού έργου του, και του δοκιμιακού έργου της Αγγελικής Κωσταβάρα.

Γιώργος Γεωργούσης

Γιώργης Μανουσάκης

Ο Μανουσάκης εμπιστεύεται με αφοπλιστική φυσικότητα τον λόγο της καθημερινότητας – υπό τους απαράβατους πάντοτε όρους μιας αυστηρής ευπρέπειας και μιας αισθητικής συνέπειας – προκειμένου να εξωτερικεύσει τα προϊόντα του εσωτερικού του κόσμου.

Όπως απρόσμενα, στις 9 Φεβρουαρίου 2008, ο Χανιώτης ποιητής Γιώργης Μανουσάκης «άνοιξε πανάκι για την αντίπερα όχθη», αφήνοντας οικείους, συγγενείς και φίλους «στο κενό της απουσίας του» – κατά προσφιλή διατύπωση της συζύγου του.

Γεννήθηκε το 1933 στα Χανιά, την πόλη όπου θέλησε να ζήσει και έζησε ολόκληρη τη ζωή του, σπούδασε στην Αθήνα, στο Ιστορικό και Αρχαιολογικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής, εργάστηκε ως φιλόλογος καθηγητής στα γυμνάσια της γενέθλιας πόλης του και τέλος παραιτήθηκε από τη θέση του σχετικά πρόωρα, το 1986, για να αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στη λογοτεχνία.

Το ποιητικό έργο του συγκροτείται από τις εξής οκτώ ποιητικές συλλογές: *Μονόλογοι* (ιδιωτ. έκδοση, 1967) *Το σώμα της σιωπής* (ιδιωτ. Έκδοση 1970), *Τρίγλυφο* (Ολκός 1976), *Ταριχευτήριο πουλιών* (Οι εκδόσεις των φίλων 1978), *Χώροι αναπνοής* (Πρόσπερος 1988), *Άνθρωποι και σκιές* (Αστρολάβος/Ευθύνη 1995), *Ακρωτήρια της ύπαρξης* (Γαβριηλίδης 2003), *Σπασμένα αγάλματα και πικροβότανα* (Γαβριηλίδης 2005). Σε πεζό λόγο έχει δημοσιεύσει ένα εκτεταμένο μελέτημα, *Η Κρήτη στο λογοτεχνικό έργο του Πρεβελάκη* (Οι εκδόσεις των φίλων 1968), *Το οδοιπορικό των Σφακιών* (Κέδρος 1980) που έλαβε το Κρατικό Βραβείο Ταξιδιωτικών Εντυπώσεων, *Ένα κρανίο καρφωμένο στο κιγκλίδωμα* (σύντομα πεζογραφήματα, Οι εκδόσεις των φίλων 1999) και ένα μυθιστόρημα, *Όταν το πέλμα μας σταίριαζε με το χώμα* (Φιλολογικός Σύλλογος Χανίων «Ο Χρυσόστομος»).

Ως ποιητής ο Μανουσάκης –διότι αυτό κυρίως υπήρξε, παρά την ενασχόλησή του και με τον πεζό λόγο– αποτελεί μια σαφώς διακριτή περίπτωση μέσα στη χορεία των ομοτέχνων του, κυρίως για τη σαφήνεια των νοημάτων του, σε επιτυχημένο συνδυασμό με την απλή, καθαρία

και αβίαστη γλώσσα του. Σε μια περίοδο (ενώ τη μεταπολεμική) πολλαπλών εκφραστικών αναζητήσεων και ανατροπών σ' όλους τους τομείς της τέχνης, ο Μανουσάκης εμπιστεύεται με αφοπλιστική φυσικότητα τον λόγο της καθημερινότητας – υπό τους απαράβατους πάντοτε όρους μιας αυστηρής ευπρέπειας και μιας αισθητικής συνέπειας – προκειμένου να εξωτερικεύσει τα προϊόντα του εσωτερικού του κόσμου. Η ποίησή του χαρακτηρίζεται για τη γνησιότητα και την αυθορμησία της, για τους ήρεμους και ήπιους τόνους της, για τη φυσικότητα και λιτότητά της, την αποφυγή άχρηστων ή και επιζημιών ψιμυθίων και ρητορισμών, την ευθυβολία της, τον αυστηρά ελεγχόμενο συναισθηματοσμό της και κυρίως, για το πάντοτε αξιόλογο ποιητικά ουσιαστικό της περιεχόμενο. Τα ερεθίσματα που τον εξωθούν στην ποιητική δημιουργία προέρχονται μεν κατά κανόνα από συμβάντα του εξωτερικού κόσμου όμως δεν εκπηγάζουν από την τρέχουσα ιστορική διεργασία, δεν είναι με άλλα λόγια ερεθίσματα επικαιρικά, αλλά απορρέουν από προσωπικά βιώματα που, αποθηκευμένα για μικρότερο ή μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην ψυχή του ποιητή, έχουν κατά κάποιο τρόπο «κυοφορηθεί», ώστε να μεταλλαχθούν σε καθαρή ποιητική ύλη.

Χαρακτήρισα πιο πάνω την ποίηση του Μανουσάκη ως ποίηση «χαμηλών τόνων». Πιστεύω ότι ο χαρακτηρισμός αυτός ταιριάζει και στον ίδιο τον ποιητή, ως άνθρωπο. Σεμνός, μετριοπαθής, ήρεμος, ανεπιτήδευτα ευγενής, αυστηρός προς τον εαυτό του και επιεικής προς τους άλλους, είχε πάντοτε τη διάθεση να κατανοεί και να συγχωρεί αδυναμίες και σφάλματα των συνανθρώπων του. Θα τον θυμόμαστε πάντοτε με εκτίμηση και αγάπη.

Ορέστης Αλεξάκης

Ε. Ε. Χατζηγιάννης

Η ποίηση του Ε. Ε. Χατζηγιάννη, ξεχωρίζει, για τον ελεγειακό λυρισμό της και την πλάγια, αλλά ευδιάκριτη ηθική στάση της απέναντι στα φαινόμενα πολιτικής και ιδεολογικής έκπτωσης του μεταπολέμου.

Ο Ε.Ε. Χατζηγιάννης, όπως προτιμούσε και ανέγραφε το όνομά του στις τρεις συλλογές ποιημάτων που δημοσίευσε (*Πάροδος* 1976, *Κοσμαλία* 1977, *Περιφορά* 1978), γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης το 1936 και πέθανε στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο του 2007. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και συνέχισε στο Μόναχο, κάνοντας μεταπτυχιακά στη Φιλοσοφία του Δικαίου. Με την επιστροφή του στην Ελλάδα αρχικά δίδαξε ως βοηθός στην έδρα της Φιλοσοφίας του Δικαίου, πολύ σύντομα όμως, λόγω προβλημάτων σχετικών με την πολιτική του δράση, στράφηκε στην ελεύθερη δικηγορία. Στη δεκαετία του '50 ήταν οργανωμένος στην Αριστερά και από τότε χρονολογείται η σχέση φιλίας που είχε αναπτύξει με ορισμένους από τον κύκλο της *Επιθεώρησης Τέχνης* και της εφημερίδας *Η Αυγή*, όπως τον Νικηφόρο Βρεττάκο, τον Τάσο Λειβαδίτη, τον Τάσο Βουρνά, τον Μίμη Ραυτόπουλο, και, μεταδικτατορικά, τον Απόστολο Σπήλιο, την Ελένη Γαρίδη και τη δημοσιογράφο Αθηνά Κακολύρη. Υπήρξε μέλος της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, από όπου τιμήθηκε το 1977 με βραβείο για τη συλλογή του *Πάροδος*, και αργότερα μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων, στην οποία μάλιστα έγινε δεκτός με εισήγηση του Νικηφόρου Βρεττάκου!

Η ποίηση του Ε. Ε. Χατζηγιάννη, δημοσιευμένη με μια ανάσα μέσα στην τριετία 1976-1978, είναι ομοούσια ως προς τα χαρακτηριστικά της. Ξεχωρίζει, όπως και η ποίηση πολλών που προέρχονται από την αριστερά, για την αφηγηματική-πεζολογική της ανάπτυξη, για τον ελεγειακό λυρισμό της και την πλάγια, αλλά ευδιάκριτη ηθική στάση της απέναντι στα φαινόμενα πολιτικής και ιδεολογικής έκπτωσης του μεταπολέμου. «Ο Χατζηγιάννης σαν αληθινός ποιητής είναι φιλοσοφημένος», σχολιάζει ο Τ. Λειβαδίτης στην *Κοσμαλία*, «και ακριβώς αυτή η γνώση είναι που ξυπνάει στην ποίησή του συχνά την ειρωνική ή ακόμα και τη σαρκαστική διάθεση». Εμπνευσμένος οπωσδήποτε από τον κλαυσιέλω του Μανόλη Αναγνωστάκη και τον δραματικό τόνο του Λειβαδίτη, ο λόγος του Χατζηγιάννη, ιδιαίτερα στα πολύστιχα ποιήματά του, διατήρησε τη λιτότητα, τη μελαγχολία και την τραυματική ειρωνία των δασκάλων του, αν και στα πιο ολιγόστιχα, πιο νευρώδη και πιο ρηξικέλευθα από την άποψη του ρυθμού τους, έδειξε ότι μπορούσε να χειριστεί με αξιοσύνη το εύρημα καθώς και πιο τολμηρές, αντιθετικές συζεύξεις.

Αλέξης Ζήρας

Νέες εκδόσεις των μελών μας

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Ακριβός Κώστας** *Πανδαμνίο*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007
- Αλεξάκης Βασίλης μ.Χ.**, μυθιστόρημα, Αθήνα, Εξάντας, 2007
- Αριστινός Γιώργος** *Νάρκισσος και Ιανός: Η νεωτερική πεζογραφία στην Ελλάδα*, δοκίμιο, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007
- Βαλωρίτης Νάνος** *Ο θησαυρός του Ξέρξη*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Άγκυρα, 2008
- Βαλτινός Θανάσης** *Άνθη της Αβύσσου*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2008
- Βασιλικός Βασίλης** *Η απολογία του Ζ*, νουβέλα, Αθήνα, Εμπειρία Εκδοτική, 2007 • *Ο Βάγγος απ' τα Φάρσαλα έγινε αρχιγκάκστερ*, διήγημα, Αθήνα, Τόπος, 2007
- Βιστωνίτης Αναστάσης** *Λογοτεχνική γεωγραφία: Τόποι, πόλεις, άνθρωποι, ταξιδιωτική λογοτεχνία*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007
- Βρεττός Σπύρος** *Αγωνία επιβίωσης*, μυθιστόρημα, Αθήνα, εκδ. Γρηγόρη, 2007
- Γιανναράς Χρήστος** *Σπαινος ψήφου τιμωρητικής*, δοκίμιο, Θεσσαλονίκη, Ιανός, 2007
- Γκιμοσούλης Κωστής** *Η κραυγή της πεταλούδας*, διήγηματα, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Γρηγοριάδης Θεόδωρος** *Χάρτες*, διήγημα, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2007
- Δελιγιώργη Αλεξάνδρα** *Καιρός: Σύγχρονοι προβληματισμοί για έναν καλύτερο κόσμο*, δοκίμιο, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2008
- Δρακονταειδής Φίλιππος Δ.** *Οι συνέπειες της φωτιάς*, διήγημα, Αθήνα, Τόπος, 2007
- Ελευθερίου Μάνος** *Η μελαγχολία της πατρίδας μετά τις ειδήσεις των οκτώ*, διήγημα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007
- Ευθυμιάδη Νένη** *Ο γιος του Μπίλυ Μπλου*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007
- Ίσαρης Αλέξανδρος** *Κάτω από τόσα βλέφαρα: Σημειώσεις για τον Ρίλκε*, δοκίμιο, Αθήνα, Ίκαρος, 2007
- Καπάντζη Ισμήνη Β.** *Κυνική ιστορία*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008 • *Οκτώ φορές το δαχτυλίδι*, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2008
- Καρβελής Τάκης** *Πολύτροπος αρμονία: Η κατά Κάλβον πολύτροπος αρμονία της ποίησης του Ελύτη: Από τους «Προσανατολισμούς» ως το «Άξιον Εστί»*, δοκίμιο, Αθήνα, Σοκόλη, 2007
- Κασόλας Μήτσος** *Ερμιόνη: Άγρια νύχτα τριφερή*, μυθιστόρημα, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2007
- Κατσουλάρης Κώστας** *Μικρός δακτύλιος: Νέες αθηναϊκές ιστορίες*, διήγηματα, Ελληνικά Γράμματα, 2007
- Κιουρτσάκης Γιάννης** *Το βιβλίο του έργου και του χρόνου*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Κοντολέων Μάνος** *Το τριαντάφυλλο των Χριστουγέννων*, Αθήνα, Πατάκη, 2007. Λογοτεχνία για παιδιά και νέους
- Κοροβέσης Περικλής** *Ανεπίδοτοι έρωτες*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Ηλέκτρα, 2007
- Κοσματόπουλος Αλέξανδρος** *Τώρα και πάντοτε: Σημειώσεις στις Γραφές του Ισαάκ του Σύρου*, μελέτη, Αθήνα, Πατάκη, 2007

- Κούρτοβικ Δημοσθένης** *Το άλλο μονοπάτι*, διήγημα, Αθήνα, Τόπος, 2007 • *Τι ζητούν οι βάρβαροι*, μυθιστόρημα Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008
- Κώστας Τηλέμαχος** *Τεκμήριο αθωότητας*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Λαϊνά Μαρία** *Το νόημα: Κωμωδία: Πρόξη πρώτη*, πεζογράφημα, Αθήνα, Καστανιώτη, 2007
- Μανιώτης Γιώργος Ν.** *Η γνώση των νεκρών*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007
- Μαραγκόπουλος Άρης** *True Love*, Στοιχεία από ένα έγκλημα, διήγημα, Αθήνα, Τόπος, 2007
- Μαραγκού Νίκη** *Ο δάμων της παρνεϊάς*, διήγηματα, Αθήνα, Μελένη, 2007
- Μαρωνίτης Δημήτρης Ν.** *Διονύσιος Σολωμός: Μελετήματα*, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2007 • *Κ. Π. Καβάφης: Μελετήματα*, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2007.
- Μαρωνίτης Δ. Ν. & Πόλλας Α.** *Αρχαϊκή επιική ποίηση: Από την Ιλιάδα στην Οδύσσεια*, Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών και Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2007
- Μηλιώνης Χριστόφορος** *Το βλέμμα της Μέδουσας: Ερμηνευτικά δοκίμια*, Αθήνα, εκδ. Σοκόλη, 2007
- Μήτσου Μαρία** *Μελένη Λέξη*, δοκίμιο, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2008
- Μήτσου Ανδρέας** *Ο κύριος Επισκοπής: Η εξομολόγηση ενός δειλού*, νουβέλα, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2007
- Μίγγας Δημήτρης** *Τηλέμαχος Οδύσσεια*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007
- Mims Amy** *Ο θησαυρός της Χέλεν Σάλλιβαν: Και η ελληνολάτρισσα Ιρλανδέζα*, βιογραφία, Αθήνα, Οδός Πανός - Σιγαρέτα, 2007
- Μιχαλοπούλου Αριάντα** *Η χήνα: Μια οικογενειακή ιστορία / Die Gans: Eine Familiengeschichte*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008 • *Η εγγονή του Αϊ-Βασίλη*, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2007. Λογοτεχνία για παιδιά
- Μπουλώτης Χρήστος** *Το κουρδιστό αβγό*, Αθήνα, Παπαδόπουλος, 2007 • *Ο γάτος Λεοπόλδος στη Σχολή Καλών Τεχνών*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007 • *Ο γάτος της οδού Σιολέσκω*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007 • *Ο Μητσόγατος στη λαϊκή αγορά*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007. Λογοτεχνία για παιδιά
- Ξανθοπούλης Γιάννης** *Του φιδιού το γάλα*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007
- Παπαδόκη Αθηνά** *Με άλλα λόγια*, πεζογράφημα, Αθήνα, Ροές, 2007
- Παρίσης Νικήτας Ι.** *Η ερμηνεία των αφηγηματικών κειμένων για τη Γ' τάξη γυμνασίου Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007 • Η ερμηνεία των αφηγηματικών κειμένων για τη Β' τάξη γυμνασίου Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007*
- Πετασιδής Δημήτρης** *Λυσισσάμενες αλεπούδες*, διήγηματα, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Ραπτόπουλος Βαγγέλης** *Η μεγάλη άμμος*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Ρούσσος Τάσος** *Η νουβέλα*, Αθήνα, Ηλέκτρα, 2007
- Σερέφας Σάκης** *Λιωμένο βούτυρο*, θεατρικό, Αθήνα, Κέδρος, 2008

- Σκιαδαρέση Μαρία Ε.** *Λίγο πριν το τέλος: Ρήγας Βελεστινλής*, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2007 • *Τα χρόνια της φωτιάς: Κωνσταντίνος Κανάρης*, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2007. Λογοτεχνία για Παιδιά και για Νέους
- Σταμάτης Αλέξης** *Βίλα Κομπρέ*, μυθιστόρημα, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2008
- Σωτηριάδου Κλαίτη** *Το εκκρεμές*, μελέτη, Αθήνα, Κέδρος, 2008
- Τατσόπουλος Πέτρος** *Νεοελληνικές: Πορτρέτα*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007
- Τριβιζάς Ευγένιος** *Η Καϊτούλα η κοκέτα η κοτούλα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007 • *Ο κύριος Ζαχαρίας και η κυρία Γλυκερία*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007 • *Πανικός στη χώρα της Γεωμετρίας*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007 • *Το χωριό της χαράς*, Αθήνα, Παπαδόπουλος, 2007. Λογοτεχνία για παιδιά και νέους.
- Φακίτου Ευγενία** *Φιλοδοξίες κήπου*, διήγηματα, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2007
- Χαβιαράς Στρατής** *Πορφύρα και μαύρο νήμα*, μυθιστόρημα, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Χειμωνάς Θανάσης** *Ραγδαία επιδείνωση*, μυθιστόρημα, Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2008
- Χιόνης Αργύρης** *Περί αγγέλων και δαιμόνων*, αφήγημα, Αθήνα, Γαβρηλίδης, 2007
- Χρονάς Γιώργος** *Το μονόπρακτο Σεβας Χανούμ*, θεατρικό, Αθήνα, Οδός Πανός - Σιγαρέτα, 2007

ΠΟΙΗΣΗ

- Βρεττός Σπύρος Α.** *Συνέβη*, Αθήνα, Γαβρηλίδης, 2007
- Γεωργιάδης Γιώργος** *Ελεγεία και φούγκα του Ξένου και της Λευκής*, Γαβρηλίδης, 2008
- Δασκαλόπουλος Δημήτρης** *Υπαινωμοί*, Αθήνα, Γαβρηλίδης, 2007
- Δημουλά Κική** *Μεταφερθήκαμε παραπλεύρως*, Αθήνα, Ίκαρος, 2007
- Κούσουλας Λουκάς** *Το φεγγάρι του Υμηττού και άλλα ποιήματα*, Αθήνα, Γαβρηλίδης, 2008
- Λάζαρης Νίκος** *Η ένταση είναι διαρκής: Ποιήματα 1975-2002*, Αθήνα, Τυπωθήτω, 2007
- Πομπούδη Παυλίνα** *Τιμαλφή: Μικρό ανθολόγιο*, Αθήνα: Ροές, 2007
- Πρατικάκης Μανώλης** *Το αόρατο πλήθος*, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη, 2007
- Πατρίκιος Τίτος** *Η νέα χάραξη*, Αθήνα, Κέδρος, 2007
- Σαρράκης Σωτήρης** *Η τελετή*, Αθήνα, Νεφέλη, 2007
- Σιώτης Ντίνος** *Ποιήματα πυρκαγιάς*, Αθήνα: Τυπωθήτω, 2007
- Χατζόπουλος Θανάσης** *Μετόπη*, Αθήνα, Ύψιλον, 2007. *Πέρασμα*, Αθήνα, Ύψιλον, 2007

Λάβαμε:

- Γρηγοριάδης Νίκος** *Ποιήματα: (1963-2005)*, Αθήνα, Γαβρηλίδης, 2007
- Ζαφειρίου Σταύρος** *Χωρικά*, Νεφέλη, 2007

> 3 Αντί προλόγου > 4 Βραβείο «Διδώ Σωτηρίου» > 6 Ημέρα Ποίησης 2008
> 8 Ημέρα Ποίησης: έχει νόημα στην αντιποιοτική εποχή μας; > 11 Λογοτεχνία & ΜΜΕ > 16 Πώς βλέπετε τη ζωή των έντυπων λογοτεχνικών περιοδικών στην εποχή των διαδικτυακών; > 18 Ο νόμος για τις Τιμητικές Συντάξεις > 21 Αναφορά στον Ντέιβιντ Κόννολλυ > 24 Συνέδριο για τον συγγραφέα - δημοσιογράφο Αντρέα Φραγκιά

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

συγγραφέων

HELLENIC
AUTHORS'
SOCIETY